

Brännvin

EII:1

Volymen består av lösa blad.

*Avser åren 1777-1779 enligt blyertsanteckning och avser strandsittare på Sanden vid **Saltkällan** och åbor på Ellingseröd.*

EII:2

Volymen består av lösa blad, som ligger i 6 olika konvolut med följande text.

1. Handlingar ang. olovlig brännvinsutskänkning
2. Diverse skrivelser m.m. angående brännvin
3. Socknarnas svar angående den av Kungl. Maj:t på 10 år erbjudna husbehovbränningen 1787
4. Kronobrännerikontorets i Göteborg brev 1777-1810
5. Auktioner å försäljnings- och utskänkingsrättigheter av brännvin- blyertsnot. 1855-62
6. Ansökningar om destileringsrättigheter 1861-1862

Konvolut 1: Handlingar ang. olovlig brännvinsutskänkning

Häri ligger bl.a.

□ *Ett brev från gästgivare Anna Larsdotter i Wråland på Orust. Hon skriver*

Allerödmjukaste Andragande !.

Då jag enligt närlagde Herr Häradsskrifwaren Bruhns betyg haft och **har rättighet som Gästgifware utminutera Bränwin** och lemna mat åt resande, tror jag mig icke felat, om jag utlemnar sådant til Dem, som til mig ingå, då de icke wilja påhälsa de öfrige stufworne i Gården; men i händelsen rörande mannen från Gilleby har jag alts ingen del, ty denne hade innan han inkom i mitt hus fådt tillräckeligt, som för mig berättads, å andre ställen; Af mig fick han intet, och kunde således til mig intet betala den 26 sidstl. aug. då händelsen tildrog si, och hvarföre jag är kallad.

Jag bönfaller allerödmjukast om befrielse, hälst jag vet at afund wållat mitt anklagande, och andre warit mera brottslige, om brott skall räknas för det man blifwit twungen skatta.

Sidsta gången war jag sjuk, och första gången war jag ej rätt stämd, ty jag wiste ej annat än jag war kallad till witne, och då jag säkert kände at mannen hade sak wid Swanesunds Ting samma dag, som inställelsen war utsatt, trodde jag af enfaldighet min närwaro wara onödig, hälst någon sagt mig, at wittnen ej böra höras utan i begge Parternes närwaro.

Anna Larsdoter
En bedröfwad Enka
Hemma i Wråland
på Orust

□ *Bilaga:*

At Åboerne i **Wråland** gemensamt ärlägga Bewillning 2 rd och för **Brännvins Minutering** 3 rd alt Banko och at en dylik afgift i flere år dem warit påförd betygas. Oroust och Tjörns häradsskrifware Contor den 14 October 1817.

Nils Bruhn

□ 2 förteckningar på åtal för olovlig brännvinsförsäljning i Norrviken åren 1834-35.

Inga för mig kända namn förekommer 1834, men 1835 finns **Em. Ehnebom på Hede** med. Han fick 20 dr Banko i böter.

1834 är 11 personer från Kville dömda och 1 från Tanum, ingen från övriga, men mål är uppskjutna betr. personer i Tanum och Bullaren.

1835 är 13 personer dömda, varav en från Vette, nämligen Nils Christenson i Westgård.

Konvolut 2: Diverse skrivelser m.m. angående brännvin

□ Häri ligger bl.a. en skrivelse från magistraten i **Strömstad**, daterad 4 jan. 1845 och undertecknad av Joh. Hegardt.

I brevet redogörs för vilka personer som har fått tillstånd till **brännvinsminutering**.

De är Hökarna T.P.Persson och Johansson samt Enkan H. Holm och f.d. Båtskepparen Borgaren And:s Olsson.

Konvolut 3: Socknarnas svar angående den av Kungl. Maj:t på 10 år erbjudna husbehovbränningen 1787

Ett tjockt konvolut.

Överst ligger en lapp med blyertsnoteringen:

Krogrörelse.

Åtal för fylleri 1817-39

” ” olaga brännvinsförsäljning 1781-1856

Samtliga handlingar tycks avse en stor undersökning, som gjordes på hösten 1787 och hade till syfte att gallra fram personer, som kunde åta sig arrende för tillstånd till "Brännvins-Bränning och Minutering" enl. cirkulär 8 juli 1787.

Häri ligger många dokument. De flesta är hopbundna, alla har fått ett åsatt nummer, men de ligger inte i nummerordning inom konvolutet. Av buntarna är det en, som har dokument från olika delar av länet. De andra omfattar begränsade delar av länet. **För Norrviken finns en bunt som börjar med nr 455 och slutar med 527.**

□ 617

Fullmacht, utfärdad av Brigitta Christina Lindström från **Naverstad** och daterad 12 sept. 1787.

Hon befullmäktigar Nådårs Predikanten Brynolf Bogren att företräda henne vid utsatt möte i Rabbalshede ang. husbehovsbränningen.

□ 625

I anseende till det af Högwålborne Herr Baron Gernalens och Landshöfdingens utsatta Möte med Bullarens härad i Rabbalshede d. 13 Sept. att uppå Kungl. May:ts Nådiga förordning förhöra huruwida de wilja ingå i Bränneris Bränningen, så får jag aller ödmuikast tillkiänna gifwa det jag det jag (*Aé: Det står så*) derutinnan ingår för mitt Boställe.

Bullareby d. 12te Septemb: 1787

Esek Qvist

□ 627

Häri genom Befulmächtigar jag min granne Olof Andersson i **Måsedalen** at för mig wid denna mötesstämma swara angående Brännewins tilwärkningen altså är jag nögd med det samma som min granne gör, neml. at jag icke kan påtaga mig någon Bränning efftersom hemanet är så litet och swagt at det icke kan låta sig göra orsaken här til hwarföre jag icke sielf kan wara tillstädes är at jag skal möta på lagmanstinget i Udewala derföre anhåller jag aldra ödmuikast det jag måte blifwa ursäktat.

Måsedalen

den 10 September 1787

Till witne

Bernt Jonsson :

Lars Olofsson

på Brådane?

Nils R: Borg? på Storskogen

□ 629

Såsom jag undertecknad för siukdom och swaghet skull, nu intet sielf kunne mig infinna, till at swara, utj den af Konungens Höga Befallningshafwande, med häradzboerne utsatte möte i Rabbalshede gjästgifwaregård den 13 September, angående Brännewins Bränningen, och som jag på mitt hemman, ey får så mycken säd at jag kan få till salu, utan mästadelen får nödgas till at kiöpa Fördenskull anhåller jag allerödmuikast, at blifwa därifrån aldeles befriad och afsäger mig detta helt och hållit i denna delen; at jag ingen Bränning kan mig påtaga; **Allestorp Nedergården** d. 12 September 1787.

Pehr Mattisson

Till wittnen effter anmodan

Jacob Schierman

Jon Mattisson

i Hede Wärmiskg.

i Allestorp

□ 631

Stora Alfhem d. 1 Sept. 1787

Vid den sammankomst som man berättat, åter igen kommer att hollas, rörande den af Kongl. May:t tillbudna frija Husbehofsbränning, har Inspector Rudling att wara närwarande och å mina wägnar anmäla det iag, hwarcken för **Vrems Säterij**, Rå och Rörs eller In och Utsockne Frälse Hemman uti Arrendet af ofwanämde frija Husbehofsbränning kan ingå.

Conrad W:hm von Döbeln

□ 633 En fullmakt daterad 11 september 1787 från

"In- och Utsockne **Frälsebönder under Wrems säterie**". De ger fullmakt till inspektoren Anders Rudling att svara för dem vid mötet i Rabbalshede den 13 sept. 1787.

29 personers namn finns utsatta, men nog tycker jag att alla namn är skrivna med samma handstil.

□ 637 Dokument med sigill

Innehafwaren behagade för mig wijs socknestämman idag, inför Konungens Höga Befallnings hafwande anmäla, att jag för **Bäcke och Bärge Rågstad**, warder i underdånighet Kongl. May:ts Nåd och Mycket nögd få för desse hemman enligt föreskrefne sätt och wilkor till husbehof Bränna.

Strömstad den 15 September 1787

H. Lundström

(Sigill)

□□ En samling skrivelser, mest fullmakter, som tydligen alla avser ett sammankallat **möte på landskansliet som avser husbehovsbränningen**. Numreringen börjar med 455.

De sammanhållande snörena gör att man inte kan "öppna" upp vissa dokument tillräckligt.

□ 469 **Kville härad**- brev betr. erbjudandet om bränning, delvis svårt att hela sid 2- foto 4 sidor
Renskrives här.

Åhr 1787 den 29 Julii hölls allmän socknestämman med Qwille, Swenneby och Bottna församlingar efter fiorton dagar förut der om skied kundgiörelse, rörande den af hans Kongl. May:tt i nåder lemnade frihet, för des undersåtare at sielfwa få tilwercka Swenskt Brännewin, emot den afgift och med de wilckor som i Konungens respective Befallningzhafwandes utfärdade och flere gånger å predikostolarne uplästa kundgiörelser utstakar.

Då följande afhandlades.

1:o Förestälde Krono Länsmannen P.L. Engström desse församlingens ledamöter, at hans Kongl. May:tt som så ofta hade inhämtat des undersåtares underdåniga åstundan, at sielfwe få tilwercka Swenskt Brännewin; nu i nåder wille härtill lemna sitt samtycke, emot sådanne wilckor, hwilka allmänna Rikshushålningen och stadswärcket icke kunna umbära, och i ofwan nemde Landshöfdinge Embetes Kundgiörelser tydeligen utstakas, och wille nemde Krono nLäns man nu inhämta, huru wida desse församlingars ledamöter woro hågade, at begagna sig af denna Hans Kongl. May:tt i nåder lämnade frihet, Sid 2 (*Något el. några ord längst till höger går ej att se, men jag har kompletterat senare från volymen*) frihet, at sielfwa tilwercka swenskt Brännewin eller i annat fall afsäga sig densamma. Här wid anmälte frälse Inspektören på Stora Wrembs säterie, på sin herres herr Majoren C.W von Däbelns wägnar, at wälbemelte des herre låfwat sielf infinna sig i Götheborg på den i Kundgiörelsen utsatta dagen, och aflemna sitt yttrande för Säeriet Stora Wremb och des underliggande frälsse hemman.

Den öfriga delen af församlingarnes inwånare förklarade sin underdåniga wördnad, för hans Kongl. May:ttis altid wisade nåd och Lands Faderliga omwårdnad för des trogne undersåtares samma bästa, hwar uppå de må hafwa ett för nyat wedermäle; Men at de icke wågade sig i underdånighet emottaga denna i nåder tillåtna frihet at tilwercka Svenskt Brännewin emot de i Kundgiörelsen utstakade hwilckor i anseende, dels til deras swaga hemman och lilla förråd af spannemål, som sällan är tilräckelig til brödfödan för församlingarnes inbyggare; dels för bristen på wed, hwilcken i lägenhet här Sid 3

här å orten mer och mer tiltagne, dels för kostnaden, at förskaffa sig nödig redskap till denna tilwärckning, den, den (*Aé: Det står så*) minsta delen af församlingarnes ledamöter, för medellöshet skull förmådde sig anskaffa, änskiönt lättare tilgång och lindrigare pris på Koppar stodo at bekomma; af hwilcka anledningar Qwille Pastorats inbyggare i underdånighet afsade sig helt och hållit denna i nåder dem föruntta frihet, at sielfwa få tilwercka Swenskt sådes Brännewin.

2:do Ärhindrade ofwan nemde Krono Länsman at Konungens Befallningzhafwande uti sin Kundgiörelse ålagt församlingarne befullmäktiga några Deputerade af hwar och en socken, för at inställa sig i Götheborg på Lands Cancelliet den 10 Aug. at sitt yttrande här öfwer m.m. aflemna.

Efter någon öfwerläggning förklarade församlingarne sig wara willige, at afsända Deputerade och utnemde den till för Qwille sockn Nemndemannen Jacob Jonsson i Däfweland och Rust och Rotehållaren Nils Larsson i Dugård; För Swenneby sockn Rust och Rotehållaren Olof Hansson i Kiärraby. För Bottna sockn Rust och Rotehållaren Carl Flinck i Bottna; Men med det förbehåll at desse Deputerade icke hadde rättighet at Sid 4

at i någon måtto ingå i Contract, rörande Brännewins tilwärckningz friheten för de hemmawarande, hwarpå församlingarnes ledamöter åtskildes.

År och dag som föreskrifwit står.

P:r L. Engström

Krono Läns man

At detta Protocoll är hållit i min närvaro och enligt med Församlingarnes yttrande? intygas.

H. J. Rodhe

Nådårs Predikant

Likaledes besannas riktigheten av

Olof Persson

i Edsten

Christen Andersson

i Qwille

nemdemän

Olof Axelsson

i Rabbalshede

Krono Rättare och

Giästgifware

□ 475 **Tanums härads** brev betr. erbjudandet om bränning, delvis svårt att se hela sid 2- foto 3 sidor + 2 sidor

Till underdånigst åtlydnad af Kongl. May:ts till Konungens hög respective Befallningzhafwandes i Länet aflåtna Nådiga Circulaire bref af den 8de uti iinnnewarande månad, rörande willkoren wid det till allmänheten erbudne och uplåtna Brännewins Brännings och Minuterings Arrende, att händanefter få frihet Brännewin tillwårcka ifrån och med den 1sta October till och med den 1sta Maii året derpå, samt att den i Nåder anbefaldte Brännewins Redskapens försegling nu mera icke äger rum, jemte det hans Kongl. May:t Nådigst tillåtit att alt hittills undandölgd Bränneri Redskap, utan befarande af åtal och answar nyttja och använda till Brännewins Brännings werckställande effter Contracterne, samt sedermera af högwålbemålte Konungens Befallningzhafwandes utfärdade allmänna Kundgiörelse af d. 26te dennes uppå högwålborne Herr Barons Præsidentens Stads Secreterarens och Commendeurens af Kongl:e Nordstjerne Orden Erich Ruuds? höggunstiga skrifwelse af den 19de i samma månad, som å nedanstående dag i desse Tanums och Lurs församlingar blifwit upläsna, att den som will ingå uti den tillåtna Bränneri Bränningen, icke allenast får wårckställas med mindre pannor än författningarne utstaka, om så åstundas, utan ock med sådan Bränneri Redskap som de emedlertid och inn till des de kunna stämplade pannor åstadkomma, dock att rymden deraf ej får öfwer

Sid 2 (*Orden längst till höger kan inte ses; jag har gått in i volymen igen för att komplettera*)

skrida hwad för hwarje hemman blifwit upteknad, samt att den afgift som härfore kommer att erläggas icke är ett för hemmanet utgående onus utan att den är en personell afgift af åboer för sig, sitt folck och Kreaturs underhåll, då han sielf icke är hemmans ägare; hafwa underteknade Inwånare och allmoge i Tanums och Lurs församlingar effter till i dag utlyst socknestämman oss infunnit, att afgifwa våra underdåniga yttrander såwål öfwer hans Kongel. May:ts allernådigste tillåtna frihet, Brännewin få tillwårcka med de willkor högst åberopade Nådige Circulaire Bref förmår, som högwålbemålte Konungens Höga Befallningzhafwande allmänna Kundgiörelse, angående det Brännwins Bränningen får wårckställas med mindre pannor med mera den innefattar; Men ehuru nyttigt för allmänheten det woro att få sig begagna af husbehofs Bränningen, så får wij för oss omöyeligt blifwa att kunna ingå uti denna Nådigst tillåtna Brännewins Bränning såsom till en stor del fattige och i flera år tillbaka erhållit ringa Spannemål, att wij såmedelst äro föranlåtna helt och hållit oss all Brännewins Bränning afsäga, på i nåder föreskrifne willkor.

Sådant intygas. Socknestämme ställen Lur= och Tanums Kyrckor d: 29de Julii 1787

På samtel: Allmogens i Lur sockn wägnar

Anders Assgudsson i Torrim	Elias Christensson i Schielleröd	Anders Olsson i Sögård Jon
-------------------------------	-------------------------------------	----------------------------------

Sid 3

Jon Olsson på Resö	Sifver Olsson i Klöfweröd	Thomas Olsson i Lursäng
Anders Olsson i Torball	Anders Andersson i Sifwerbo	

På samtel. Tanums sockns Inwånares och Allmoges wägnar

P:r Hansson i Fossumtorp	Fredrich Holmström i Litsleby	And:s P. Lind i Kustorp
Sven Hansson i Neder Rungstund	Gude Olsson i Ljungbytorp	Jacob Olsson i Hwarlös
Anders Olsson Linnebacka	Olof Dafvidsson i Greby	Anders Gudmunsson i Kalleby
Olof Hansson i Jute Swandahl	Lars Persson i Ulfwaeskjed	Anders Gunnarsson i Gåneshed

Att således som anfördt finnes wara af Lurs och Tanums Inwånares enhälligt belefwat och underskrifwit, intyga
Sven Ahlenius A.N: Hellberg

□ 485 **Tanums härad**

Sedan på den till i dag utlysta socknestämman med Tanums och Lurs församlingar, att afgifwa sina yttrander, huruvida allmogen uti desse församlingar finna sig uti att motaga det af hans Kongl:a May:tt allernådigste dem lämnade anbud, att på tijo års tid få frihet genom arrende Bränna Brännewin, emot det uti Konungens Hög respective Befallningzhafwandes allmänna Kundgiörelse af den 26te uti sidstl:ne månad utsatta pris årligen ifrån och med ett ottondels till och med ett helt och deröfwer uti ren och qwarntorr Råg få lefwerera antingen innom Januarii månads slut hwart år uti Kongl:a May:ts och Kronans närmast uti länet belägne Magaziner eller och med penningar betalt, eller icke; Så hafwa ofwannemde Tanums och Lurs socknars allmoge, för hwilka äfwen i dag blifwit upläsen högwälbemälte Konungens Befallningzhafwandes allmänna Kundgiörelse, såsom äfwen högbemälte Konungens Befallningzhafwandes till herr Krono Befallningzmannen A:M: Greiffe aflåte höggunstiga ordres af den 2de dennas, rörande Brännewinspannorna som nu på en gång blifwer, att Inwånare icke måge twingas till förhöga arbetslönens ärläggande, hans Kongl. May:tt stadgadt ett wist billigt pris, och i Nåder widtagit nödiga mått och utwägar till fö-

Sid 2

rekommande af Kopparens obilliga stegring; för sig uttryckeligen gemensamt utsagt det de icke kunna ingå uti detta dem till både Brännewins Bränning, utan det samma sig helt och hållit afsäga. Sådant warder härigenom sandfärdeligen betygadt. Socknestämmoställen uti Tanums och Lurs Kyrckoförsamlingar d. 8:de Julii 1787.

A.N. Hellberg

Krono LändsMan

Sven Ahlenius

Comminister i Tanum

Uppå samtelige Lurs sockens allmoges wägnar underskrifwa

Anders Asgudsson

i Torrim

Olof Olsson i

Öfre Lursäng

Nills Hansson

i Tågeröd

Olof Christophersson

i Neder Lursäng

Anders Nilsson

i Backa

Å samtelige Tanums Sockens allmoges wägnar underskrifwa.

P:r Wijborg

Friedr. Holmström

Anders Larsson i Kyrckjoryk

Olof Matsson i Gjerum

Petter Gustafsson och Elias Erichsson i Sör Swandahl

Olof Hansson i Jute Swandahl och Anders Hansson i Sätorp

A.C. Kampe

And:s Pet:s Lind

Gude Olsson i Ljungbytorp

Lars Nilsson i Näs

Jöns Andersson i Gånehed

Per Svensson i Håkeby

□491 **Naverstads sn**- brev betr. erbjudandet om bränning, delvis svårt att hela sid 2- **foto 2 sidor**

Sockenstämmo Protocoll, hållit i Nafwerstads Kyrkja den 15 Julii 1787.

Då enligit Konungens Hög Respective Befallningzhafwandes Allmänna Kundgiörelse af den 26. Junii 1787, grundande sig på hans Kongl. May:ts Nådiga skrifwelse af den 14. föregående; hwarest ärbjudes Inwånare i Riket emot wisse hwilkor en fri husbehofsbränning; Nafwerstads Församlingz Ledamöter tillfrågades huru wida de funo?? sig uti en sådan af Kongl. May:t tillbuden Nåd; stadnades i följande beslut:

Församlingen ärkänner med djupaste wördnad Kongl. May:tts så wid detta som andre tillfällen wista Nåd, men i afseende opå den swaga orten hwilken

Sid 2

genom förra årens misswäxt gjordt Inwånare blottade på penningar /: och Rog växer icke här å orten :/ förklarades, att de nu icke kunde utan sin yttersta Känning antaga ett sådant dem lämnat anbud.

Församlingen framhärdar med aldra djupaste underdånighet

Kongl. May:tts

Tropliktigste undersätare

På Nafwerstads församlingz wägnar underskrifwa.

Brynolf Bogren

Magnus Berggren

Esek? Qwist

Nådårs Prest

Krono Länsman

Anders A.R. Rasmusson
i Wassbör

Petter P.A. Andersson
i Skrammestad

Nils N. Pärsson And. AG: Gunnarsson
i Bottn i Tågerö

□ 497 **Mo sn**- brev betr. erbjudandet om bränning, - **foto 1 sida**

Sockenstämmo protocoll, hållit wid Moo den 5te Augusti 1787.

...? Församlingen i anledning af den sidst inkomne Högwälborne Herr Barons, Præsidentens Stats Secreterarens och Commendeurens af Kongl. Nordstjerne orden Eric Ruuths? uppå Kongl. May:tts nådigste Befallning till Landshöfdingarne aflätne skrifwelse, hwilken medgifwer flere förmåner och inskränkingar uti den bekante af Kongl. May:t allernådigst ärbudne husbehofs Bränning; å nyo tillfrågades och upmuntrades at antaga det allernådigst upgifne tillbud; Förklarade hon? enhälligt sig willja förblifwa wid det uti förra sochne stämмо Protocollet tagne Beslut; och det tillföllje af de skiäl och omständigheter som hon? däruti afgifwit.

Församlingen framhärdar med aldra djupaste underdånighet

Kongl. May:tts

Tropliktigste undersätare

På Moo Församlingz wägnar underskrifwa

Brynol Bogrén

Nådårs Präst

Anders Gunnarsson i Elsered

Anders Jonsson i Björkemarken

Anders Simonsson i Fressland

Lars Sigfridsson i Grimmeland

Då Församlingen i Nafwerstad, sedan förut offentlig sochnestämма blifwit pålyst, blef tillfrågat hwad hon nu ytterligare wille besluta i afseende på den Nådigist ärbudna husbehof: Bränningen; yttrades at hon aldeles war af enahanda mening med Moo försambling under denna dag tagne Beslut. Nafwerstads Sochnestuga den 5 aug. 1787.

Brynolf Bogren

Magnus Berggren

Nådårs Präst

Crono Länsman

□ 501 Tanum och Skee

Högwälborne herr Baron General Lieutenant, Landshöfdinge, Öfwer Commendant med Stora Korsset af Kongl: May:ts Swärdsorden !

I följe af Eders Höga Nådes höggunstiga ordres af den 24 sidstledne Junii, får jag i all ödmjukhet härhos öfwersända sochne stämмо Protocollerne, som blifwit författade i **Tanums och Skiee församlingar**; hwaruti allmogen i all underdånighet uti de 2ne Pastoraterne sagt sig Brännewins Bränningen på den grund Skiee och Tjernö församlingars utlåtande wid handen gifwer, ehuru the med största underdånig wördnadsfult hjerta ärkjåner Kongl. May:ts alltid wisade Nåd för sine trogne undersåtare.

Wid slutet häraf, och wid posttimman idag, ankom från **Herr Doctorn och Kyrkioherden Johan Gothenius** ett sådant utlåtande öfwer Brännewins Bränningens frihet som här i all ödmjukhet följer; hwar uti Herr Doctorn och Kyrkioherden åstundar för sitt innehafwande Boställe, bestående af 2ne hela hemmantal, **tillstånd idka fri Brännewins Bränning**, mot hwad deremot påbudit är. Framhårdar med djupaste wördnad städse.

Eders Höga Nådes

Wetteland den 16
Julii 1787.

Allerödmjukaste
tienare
And.Mag. Greiffe

□ 503 Skee och Tjernö socknar

För Den Stora Nåd Hans Kongl. May:tt allernådigst behagat oss Tillbjuda, at på Tio års tid få åtnjuta fri Brännevins Bränning 3ne månader om året, mot Tio Pund ren och qvarntorr Råg, antingen in Natura eller efter gångbart pris i orten betalt, hafva wi underteknade allmoge från Skiee och Tjernö Sochnar, ordsak, at, i all underdånödmjukhet aflägga vår underdåniga Tacksäjelse, med lika underdånig wördnadsFull Tillkjännagifwande, at, ehuru den idag genom Sochne Stämman af Prästerskapet och Krono Befallningsmannen i orten, på förut allernådigste grund oss tillbudna Brännevinsfrihet, med föreläsande af den Sednare Konungens Hög Respective Befallningshafvandes Höggunstiga ordres till honom af den 2 Dennes, angående Brännevinspannorne, hvilka icke måge Tvingas Invånarne till för höga arbets Löners ärläggande; Hvarföre Hans Kongl: May:tt äfven sträckt sin Nådiga omsorg, och i Nåder vidtagit nödige måtte och utvägar, till förekommande af kopparens obilliga stegring, wåga wij ändå intet, af alt detta ingå uti någon Brännevins Bränning, Sedan våra Innehafvande Hemman till större delen äro ganska svaga, så at flere af oss och våra medbröder, få årligen köpa Korn och Hafra, dels till föda, dels och till utsäde,
Sid 2 (Finns avfotograferad)

dess utom äro våra åkerjorðar så magra, at få af vårt stånd Bruka Rågsäde, vidare än en del litet till husebehof, för at endast deraf wid Högtiderne hafva ett stycke Rågbröd; Hwilket öfweralt här i Fögderiet beklaganswärd existerar, så at den ene Bonden ei vore i stånd kunna hjelpa den andre med thet quantum Råg som skulle betalas för friheten af Brännevins Bränningen, om wi deruti ingingo, icke eller med penningar. Sochne stämmestället Skiee Kyrka Den 15 Julii 1787.

å Skiee och Tjernö Sochnars Församlingars vägnar underskrifwa.

Gustaf Trulsson
Nämndeman
Anders Tolfsson
på Ödön
Olof Askjersson i
Lin Sörgård
Christen Nilsson
Wik, Riksdagsman och
Gästgifware
Hans Olsson i Böö
N:M:

Olof Olsson i Kollekind
Anders Andersson i Stora
Åseröd
Erich Hansson i Östra
Folkestad
Per Larsson i Sör Slön
Olof Månsson i Tjöystad?, nämndeman

Aé: På grund av de många intressanda underskrifterna, som är äkta namnteckningar, så fotar jag av den sista sidan av denna handling. Foto 1 sida.

□ 513-522

Allmän sockenstämma 29 juli 1787 med Skee och Tjörnö socknemän. Detta är en avskrift, varför namnteckningarna under inte är de "äktä".

10 sidor fotograferade.

År 1787 den 29. Julii blef, effter föregången Kundgiörelse allmän sochne stämma hållen uti Skiee Kyrka med Skiee och Tjörnö sochnemän, och instälte sig härwid, utom en ansenlig samling af allmogen, följande ståndspersoner: Nembl: Herr Doctor Gothenius för Prästegården och dess Mensaler, Herr Lieutenanten von Yhlen, genom Borgmästaren, herr Lundström, för Blomsholms Säterier, Herr Directeuren Tengman för Flateby och Wessby hemman, Herr Borgmästaren Ekström och handelsmannen Herr Jacob Ekström för Skiärs, Böös och Korsnäs gårdar, Herr Borgmästaren Lundström för Rogstad, Herr Lieutenat Adlerbaum för Lunds ödegården, Herr Häradsskrifwaren Mellander och Krono Länsman Fjellkander.

För desse alla blef nu Hans Kongl. May:ts aller Nådigste anbud af en allmän husbehofsbränning förestäld och til öfwerläggning lemnad, samt dem förehållen den undersäteliga plickt, som emot ett så nådigt steg, dem åläge.

Effter en stunds tystnad anförde Herr Borgmästaren Ekström i egne ord följande:

Emot de grundsattser, som mitt omdöme antagit, har Rikets allmoges allmänna åstundan wid trenne Riksmöten öfwerlygat mig at
Sid 2

at en allmän Brännewins tilwärckning wore nyttig och för Landet outhärlig, och då wår i alt så milda Konung hördt menighetens bön om tillåtelsen, och wij om antagandet böra öfwerlägga tyckes ingenting wara naturligare?, än at wij med underdånigste tacksamhet antaga hwad oss så nådigt anbjudes, således då wilkoren aldrig warit närmare effter billighets Reglorne Lämpade.

Skulle jag kunna ingå i försakelse af min medborgerliga plickt, och mera anse enskilt, än allmän nytta, skulle jag änskönt at 1772 års fastställda beskattningsgrund blifwit följd, emedan jag och de med mig, som Brännewin redskap s.....st? anskaffa kunde, finge draga fördel af den öfrogen? beskattning, som sådant icke kunde åstadkomma, och afsättnings tillgången til desse skulle borga för min winst, då nu åter ingen annan kommer at skatta än den, som är i tilstånd at njuta anser jag beskattningen i sig sielf, så, och då jag wet, at Kongl. May:tt som med Krono Bränneriernes inställning, har redan kostadt 114? t.or? guld, försakar den inkomst, som desse lemna til Statens och Rikets allmänna behof, måste finna ett wederdag deremot swarande, såwida wi wilja mot utwärtens wäld wara förswarade, och med Lagom innom oss sielfwe handhafde, kan jag intet annat än med den ömaste känsla af undersätelig willighet finna den Lindrig, aldra mäst såsom på spanne-

Sid 3

nemål försatt, få walet af penningar därhos? blifwit lemnat uti min hand, för den del jag kunde antaga.

Det är ju naturligt at afgiften jemkade sig effter min ägendoms afkastning, alt som års wäxten förhålle sig, och jag har icke at befara något upstegrande af priset på denna spannemåls afgifft, när i brist af betalning ingen annan norm wid uttagandet gifwes, än årliga markegångs Taxan.

Tiden åter til 10 år fastställd bewisar til öfwers, det hans Kongl. May:tt welat lempa sig effter dess undersätares önskan, wid sednaste öfwerståndne Riksdag, ty då allmogen welat allena antaga Bränningen på 8ta, har Konungen med 2ne års påräkning welat jemna tiden innom ett Lämpeligare antal af år, för at gjöra en hwar säker för sin kostnad, Likasom denna tiden äfwen kunde å alla sidor bestämma hwilket som nyttigare woro, allmän eller enskilt Bränning.

Med detta til grund är klart, det jag för egen del förklarar mig nögd, at antaga den nådiga tillåtelsen af husbehofs bränningen med de föreslagne wilkoren.

Det hwarken anstår mig at öfwertala någon at följa mig, är ock min egenkärlek ingalunda så stor at jag kunde wänta sådant; men för at upplysa andra såwäl willigt, som jag gärna antager underrättelser af andre, torde det icke obenägit anses om jag går litet til

Sid 4

tilbaka för at tilse huru husbehofsbränningen uphördt, och de omskifften som med tilwärcningen sedermera tilkommit.

Redan under den Styrelse som Riksens ständers magt grundade, befants Rikets allmänna behof sådane, at de utom en anständig skatt tillökning icke kunde bestridas, och det profwades billigast at Brännewinet såsom en öfwerflödsware borde draga Lasten deraf, och då fastställdes 10: dr Srmt på hwarje helt hemman för tillåtelsen at bränna.

Den förmögne fant sin räkning härwid, ty utom det at han på de andres skatt nyttjade deras och sin rätt, blef de fattiga uslare, och nöden nedsatte spannemåls priserne om hösten, då alla räntor skulle utgiöras, så at som (Aé: Verkar saknas något här) kunde nyttja bränningen för halft pris finge den fattiges säd til förwandling, och denne som saknade alt, utom ett tryckande bekymmer, måste af den förre dyrt nog köpa för öfwer resten af sin förtjenst det qwarter? Brännewin, som en gång i månaden kunde förmå honom at glöma sin olycka.

Rikens ständer fant detta onda Landförderfwande, och derföre instälde all tilwärkning af Brännewin; Men som Rikets tarfwor icke kunde ombära Brännewins afgifften, så skulle den ändå ärläggas. Man betalte altså för en rätt som intet existerade, och det som mer war hade Rikens ständer

Sid 5

ständer gjordt afgifften beständig 1772.

Detta samt hans Kongl. May:tt beswärande för sitt folck, och han tilböd städer och Land Bränningen under samma wilkor; Men som städerna wägrade at den antaga effter de fördelningsgrunder som på dem faststälte woro; så pröfwade den Kongl. May:tt det obilligt, at allmogen skulle ensamt skatta, och för at finna den inkomst, som nu efftergafs inrättades Krono Brännerier.

När nu detta så nådiga steg icke eller fantz instämma med menighetens inbillning, har hans Kongl. May:tt å nyo Lämpat sig effter den önskan som Rikets allmoge wid 2ne Riksdagar så allmänt framburit för Kronan, at icke en enda funnits af Riksdagsmännen i Bonde Ståndet som wisat sig för motsatsen, och anbudit husbehof Bränning, och jag wil icke tala om den plickt härwid som hwar och en sielf bör känna, men sluta med denna dubbla fråga, hwilket de närwarande bäst anser. 1) Antingen ock antaga den anbudna Bränning på de föreslagne wilkor, 2) eller, som med 1772 års Riksdags beslut är enligit, betala 10: dr Srmt på hemmanet, utan at Brännewin tilwäckas, 3) eller at Krono Brännerierne fortfara hädaneffter som hittils.

Härmed instämde alla ståndspersoner herar

Sid 6

herar för sine gårdar, såwida menigheten skulle allmänt anbudet antaga; men af allmogen wore ganska få, som tiltrodde sig at deruti ingå, och ändå med det förutsatte wilkor, om penningar, i stället för spannemål warit utsatt som afgifft, men Anders Olsson från Prästorp, och nemdemannen Gustaf Trullson i Bufvall förklarade, at då de med undersätelig tilförsigt til Kongl. May:tt's Nådiga försäkran om frihet, at antaga eller afsäga sig Bränningen, kunde tala trode? de, såsom kännare af hwad allmogen närmast rör, sig kunna fritt förklara, det de icke kunde antaga husbehofsbränningen under något wilkor, helst genom en allmän Bränning, den hielp, som man och man emillan nu uppehållit den fattigare delen, skulle förswinna, emedan det öfwer skott hos den ena, som til föda åt grannen nu blifwit använd, då blefwe till Brännewin förwandlad.

De hade och sedt den allmänna hielp, som af Konungens förråd blifwit i nödens tid hållen menigheten tilhanda, och de önskade deruti ingen förändring.

Härmed instämde menigheten, och då

Sid 7

då ingen föreställning hade rum; så anmodade allmogen herr Borgmästaren Ekström, at härefter Formera sochnarnes utlåtande, och utnämndes till fullmäktige ...t? så wäl detta underteckna, som at justera Protocollet, följande af sochnarnes inbyggare.-----

Till underdånigste följe af hans Kongl. May:tt's allernådigste anbud af en allmän husbehofsbränning, har allmogen uti Skiee och Tjernö sochnar haft twenne sammanträden för at öfwerlägga huruwida de denna anbudne Nåd kunde sig till förmån och nytta antaga.

Med undersätelig wördnad ärkänner sochnemännen hans Kongl May:tt's Landsfaderliga omwårdnad om sitt folck, och med öppna hjertan önska de sig alltid tilfälle, at få wisa den nit och beredwillighet, hwarmed de äro förbundne at möta sin Konung uti hwad han til deras och Landets wäl behagar förordna, och då, deraf få exempel lära finnas menighetens allmänna röst i detta hushållningsmål blifwit allernådigst fordrad, och den wahlet gifwen är, at antaga eller af säga, är ostridigt at naturen af ämnet grundat beslutet, helst öfwertalande icke lika kan wärka på menigheten som på en man, hwilken de öfriges talan förer, och oftast fört af egne afsigter, glömer totalitetens tarfwor på

Sid 8

på sådan grund, och ehuru alla ständs Personerna i dessa sochnar, jemte en del af allmogen förklarat sig hogade at den anbudne fria bränning antaga, och menighet allmänt måst ärkänna? billigheten af de widfogade wilkor, har dock solidariteten af sochnarne sedt sig föranlåten, at i djupaste underdånighet undanbedja sig husbehofsbränningen, och följande ordsaker hafwa hertil föranledat.

En flerårig mindre wäxt, har försatt sochnemännen i den beswärliga ställning, at lifsbergningen som aldra knappast af deras hemman står at hämtas, och en bättre tid den alle önskar är allena tillseende uti ett swagt hopp, på hwilket man swärligen kan bygga.

Allmogen ärindrar sig ännu noga den tid, då den friaste Brännewins bränning warit dem lemnad, och wet deraf at äfwen då ganska få kunnat nyttja tillwärkningzrätten, men wäl at myckenheten måst skatta för några få personers winst.

Sochnemännen kan icke förmå sig at tro, det en allmän röst welat återföra samma beswärande omständighet, när Landet genom hans Kongl. May:tt's högst prissärd omsorg icke allena blifwit med Brännewin försedt, utan noch spannemåls priserna genom Krono Bränne-

Sid 9

Bränneriernes behof, håldna så jemna, at ett godt år, icke fädt omåtteligen nedfälla, hwad ett swårt upjagat, hwarå förra tider gifwit starka exempel.

Sochnemännen, som af Krono Brännewin förrådet i Strömstad blifwit räddade från brist, och redan ärfarit skildnaden emillan hwad en mild Konung wil och kan giöra för en förswagad menighet, emot det begiär, som med borgare emillan råder, då den ena behöfwer hielp af den andras hand, önska sig aldrig, at falla under det sednare twånget, så länge den förra nåden är at förwänta; och de anse det för obetäncksamt, at antaga en rätt, som de icke kunde nyttja, då både skatt förminskning och hielp i nådens? samt spannemålens jemna pris med den nuwarande hushållning står at förwänta..

De bönfalla derföre underdånigst derom at Krono Bränneriet i orten må komma i det stånd, at deraf nu och alt framgent må kunna ärhållas ortens behof, allena till förser sig sochnemännen den nåd, at för sin säd få tilbyta sig Brännewin, och som Rågsäden här mindre brukas, annan säd, efter sin godhet må i byte antagas.

Som

Sid 10

Som således intet Contract behöfwes för desse sochnar, så har och menigheten trott detta anmälände giöra fyllest. Ut Supra.

Å Allmogens wägnar, Skiee och Tjörnö sochnar underskrifwa.

Gustaf Trullsson,

I Bufwall

Jacob Björnsson

i Hjältsgård

Hans Eliasson

i Daftö

Anders Tolfsson

på Nöddö

Hans Trullsson,

i Blåskog

Jörn Andersson

i Blåskog

Anders Larsson

på Öddö

Nils Knutsson

i Mardal

Anders Olsson

i Prästorp

Olof Nilsson

på Elgö

□ 525

Allmän sockenstämma 22 juli 1787 med **Näsing, Hogdal och Lommelands** sockenmän.
Fotat av- 3 sidor

År 1787 den 22 Julii, blef i anledning af föregången Kungörelse Allmän Sockenstämma hållen uti Näsing Hogdahl och Lommelands församlingar, angående en fri husbehofs Brännewins tilwärckning, hwilcken Kongel: May:t i Nåder åt sine trogne undersätare ärbudit under wissa wilckor, den 14. Junii och 8de Julii detta år. Och sedan uti församlingarnes närwaro ofwan högberörde aller Nådigste ärbjudande å nyo blifwit upläste, samt socknemännen och menigheten föreständigade, at sedan Kongel: May:t nu i Nåder hört sine trogne undersättares tid efter annan gjorde underdånige önskan, om en fri husbehofs Brännewinstilwärckning, och at Kongel. May:t äfwen tagit Nådige steg emot Kopparens stegring wid Brännewins redskapens förfärdigande; Så woro det nu socknemännens underdåniga skyldighet, at med wördnadsfullaste underdånighet emottaga denna dem allernådigst förunte och ärbudne husbehofs Brännewins Bränningz friheten.

Allmogen lämnad(e)s än widare betäncka tid til öfwerläggning, och åter sammanträdde om någon stunds förlopp och gåfwo det swar:

Sid 2

at den Nåd som Kongel. May:t härigenom wisat sine undersätare kunna the aldrig med tilfyllest underdånighet aflägga sin underdåniga tillsäyelse före, och at den afgift, Kongel. May:t och Kronan sig för en sådan husbehofs Brännewins Bränning förbehållit, wore wist icke at likna? emot den nyttan allmogen kunde för ..? friheten; Men som socknemännen i anseende til flere nu med hwarandra åtföljande swåra misswäxtår, samt emot alla andra orter beboende ganska små och klena hemmans bruk, hwilket försatt dem i förlägenhet om Brödfödan och Lifsbärgning; Så ehuru gerna Sockne männen welat begagna sig af denna Kongel. May:ts dem i nåder förunte husbehofsBränwins friheten, wågom de icke för sådane ordsaker skull åtaga sig husbehofs Bränningen, utan fast mera får den samma sig aller underdånigst afsäga, häldst som the aldrig af sine små och klena hemmans Bruk kunde förwänta sig någon säd til Brännewins förädling, då de nu och merendels i alla

Sid 3

tider fädt och får köpa mer än halfwa årets föda. Enär nu socknemännen i allmänhet sig så medelst yttradt, åtog Prosten och Kyrckoherden, Herr Friedrich Wingård sig husbehofs Bränningen för Näsing Prästegårds, hela hemman, samt dernäst handelsmannen i Strömstad, herr Christopher Norberg, ägare af hela hemmanet Hwallebeck i Näsing socken, men som denne senare icke trodde sig för detta enda hemman få begagna denna aller Nådigst tilbudne husbehofs Brännewins friheten; Så åtog bemålte Herr Handelsman sig answara hela Näsing sockens tilwärckning, och tymedelst åtar sig til Kongel. May:t och Kronan ärlägga efter hemmantalen the allernådigste förbehållne Tjo Lispund Råg årligen. Allmogen och församlingarnes Inewånare ärindrades, at den 10. Augustii Kl. 10 före middagen, i föregående ärende, hafwa sine Lagligen befullmäktigade ombud å Kongel. Lands Cancelliet i Giötheborg inställte, enligt förut åberopade aller Nådigste stadgar.

And: Fiellkander
 Krono Länsman

Konvolut 4: Kronobrännerikontorets i Göteborg brev 1777-1810

Konvolut 5: Auktioner å försäljnings- och utskänkningsrättigheter av brännvin- blyertsnot. 1855-62

Aé: Avser endast Göteborgs stad

Konvolut 6: Ansökningar om destileringsrättigheter 1861-1862

Aé: Avser endast Göteborg och något på Uddevalla

EII:3

Volymen innehåller ett konvolut.

I detta konvolut har man sorterat upp, så att dokumenten ligger i två avdelningarn, markerade

Åtal för fylleri 1817-39

Åtal för olaga brännvinsförsäljning 1781-1856

Jag gör noteringar om vad jag finner av intresse.

Åtal för fylleri 1817-39

Mot betjanten Ström i tjänst hos häradshövding Unger. Fylleri vid ett urtima ting 17 mars 1817 på Rabbalshede.

Dessutom ytterligare 7 personer, allt tydligen på Rabbalshede.

Det verkade vara allt, som avsåg Norrviken.

Åtal för olaga brännvinsförsäljning 1781-1856

□ Här ligger ett brev från några personer från Fjällbacka. De förklarar att de är skyldiga. Dokumenten daterade i februari 1826

Personer, som skriver under och som tydligen blev åtalade var Jonas Bergman och Hans Grinberg

□ Dokument avseende arbetskarlen Sören Sjöström i Strömstad och **f. handlanden A. Linds** (i Strömstad) hustru, som skulle ha sålt brännvin vid senast hållna Grebbestöds marknad- Dokumenten är från oktober o november 1828.

□ Brev från **Strömstad** 1833 om åtal.

Under loppet af år 1832, har åtal af stadsfiscalen Sandgren, wid Rådhus Rätten härstädes, blifvit anställt mot nedan antecknade personer, hwilka ock blifwit pliktfullde,- för förbrytelse mot Kongl. förordningen d. 25. Jan. 1830, i hwad den angår brännvinsförsäljning, neml:n

handlanden

~~H. H. ELLANOWSON SÖDERA~~ H. BOMAN PÅ ANNAT STÄUE
H.B? Boman
C. Norberg
J C? Rogh
L. C. Boman
J? F. Blumer
J. Johander?
M.W. Torén
R. Smiths Enka och
f.d. **Brännmästaren** T.P. Persson

Strömstad d. 20 Mars 1833

Ex officio,
Joh. Hegardt.

EII:4

Innehåller 2 konvolut.

Konvolut 1: Handlingar rörande brännvinsbränning m.m. 1801-1882

Innehåller lösa dokument. Ingen numrering. Överst ligger ett antal tillstånd för bl.a. Göteborg.

□ Dokument om tillstånd för en kroginnehavare att få bränna brännvin. Intressant.

Jag fotar av handlingen- 2 sidor

□ Tillstånd för Anna Maria Svensson å Kalfön i Öckerö att få idka krogrörelse.

Jag fotar av – 1 sida

□ En bunt med dokument, som avser att Commerce Rådet och Commendeuren af Kongl. Wasa orden N. Björnberg skulle överta **Göteborgs kronobränneri**

Jag skriver av början på och något från en senare del av ett av dessa dokument pga av att man tydligen tidigare hade övertagit inventarier från bränneri i Strömstad..

År 1820 den 19. Junii infunno sig Undertecknade Rådman, Stads Justerare, Byggmästare och öfrige Handwerksmästare, å Kronobränneriet här i staden, för att i anledning af så wäl Kongl. Allmänna Magazins Directionens d. 30de sistl. Majj för Registratorn Herr Oeconomiae Directeuren Carl Gustaf Forssell utfärdade Förordnande att i egenskap af Directionens Ombud öfwerwara den Besigtning och Inventering, som komme att verkställas å de Allmänna Magazins Inrättningen tillhörige Hus, Byggnader, Tomter, Lägenheter och Inventarii Persedlar, hwilka Herr Commerce Rådet och Commendeuren af Kongl. Wasa Orden Niclas Björnberg, såsom Arrendator af Kongl. Maj:ts och Kronans förbehållne Brännewins Brännings och Destilleringsrättighet här i Göteborg, till bruk och nyttjande på Arrende innehaft och ännu kommer att innehafwa; som Konungens Befallningshafwandes i Länet till Magistraten aflätne skrifwelse under den 12. dennes samt Magistratens på grund deraf, utfärdade Förordnande, ofwan omförmälte Besigtning och Inventering förrätta; Och hwarwid sig äfwen infunno, så wäl Herr Commerce Rådet och Commendeuren Björnberg samt Herr Directeuren Forssell, som ock Krono Magazins Förwaltaren här i staden Herr Oeconomiae Directeuren Ingelman, hwilken fädt sig updraget, att emottaga de Hus, Byggnader och Inventarier, som nu komma at af Arrendatorn aflemnas.

Skulle så befinnas att de Hus, Byggnader, Inrättningar m.m. och Inventarier som Herr Commerce Rådet Björnberg nu på ytterligare arrende kommer att öfwerwara äro i sänre skick än de år 1793 emottogos, då skall en sådan försämring i anledning af 1. § i Arrende Contracten d. 2 Aug. 1793.....osv § 5-----

Det Exemplar af Besigtning och wärderings Instrumentet öfwer de Hus, och Byggnader m.m. som Herr Commerce Rådet Björnberg än widare på Arrende kommer att innehafwa, som till Kongl. Directionen inlemnas, bör dessutom wara försedt med Herr CommerceRådets derå skrifna Qvittance, att han Byggnaderne och Inventarierne wederbörligen emottagit.-----

Stockholm d. 30 Maji 1820

Aé: Härefter följer en noggrann beskrivning av tomt, hus och byggnader och hur dessa är belägna. Ett mycket långt besiktningsdokument. Besiktningen utfördes under tiden 21 juni. 15 juli 1820.

Slutligen anmärkes att som några Nummer icke funnos å de gamle Pannorne, Hattarne och Slangorne påslagne och af sådan Anledning ej eller bestämmas kunde hwad Wigt hwarje Persedel för sig enligt 1793. Års Besigtning borde hålla, hafwa Besigtningmännen ansedt sig endast i en Summa böra upptaga Wigten å all den Koppar Herr Commerce Rådet emottagit och för hwilken Han bör answara på sätt som följjer:

Aé: I förteckningen som följer anges kolumnrubrikerna " gammal, nu åsatt och bristande vikt och värde". Detta markerar jag inom parentes..

Således bör Herr Commerce Rådet nu answara för 41355½ (vikt) 4567:15 (värde) – Aé: avser gammal koppar Från **Strömstads Bränneri** emottagne

Pannor, Hattar och Slangor, enl. Syne Instrument af 31. Aug. 1793 22800 (vikt) 3.646:28 (värde)

Herr Commerce Rådet förklarade, att all den koppar han från **Strömstads** och Brinkebergs kullens Brännerier hitfört, skall blifwit använd till reparationer och förbättringar å härwarande Brännerieredskapen-----

Aé: I ett dokument som avser Göteborgs fögderi finns ett bevis, som var intressant. Det har rubriken Mättings och Stämpings-bevis å Bränvinsbrännings-redskapen.

Jag fotar av = 1 sida

- ☐ *Aé: Här ligger många tillstånd till destillering inom Göteborgs stad. De är daterade på 1860-talet*
- ☐ *En kladd till en skrivelse, som är skriven någon gång efter 24 dec, 1882 av nybliven gästgivare på Florön.*

T.K.

I fullföljd af de besvär, jag hos E. K. Mt reservationsvis anförde öfver EK Mts befhde i Göteborgs och Bohus län beslut den 29 december 1882, hvarigenom jemte? det jag antagits till gästgivare å Florön inom Qville härad, meddelats den bestämmelsen, att jag icke egde att utöfva den utskänkning af spirituosa, som alltifrån gästgifveriets inrättande varit dermed förbund, får jag underdånigst anföra följande.

Med i afskrift bifogade fastebref styrkes emellertid att jag före år 1869, då ..? Nådige förordningen den af samme år angående villkoren för försäljning af bränvin började tillämpas, inköpt lägenheten Florön och alltså då faktiskt var egare till gästgifveriet ehuru jag lät min moder förestå detsamma tills hennes sistlidet år inträffade död.

Wid detta gästgifveri, hwilket enligt bilagde utdrag ur KBdms protokoll är inrättadt år 1855, war, likasom vid de fleste gästgifverier, fästad skyldigheten för innehafvaren att å resande tillhandahålla "förtäring" deribland bränvin, Och likasom en sådan skyldighet, hwilken naturligtvis på samma gång var en rättighet, vid andra äldre gästgifverier under tiernas lopp alltmär ansetts innefatta rättighet att äfven å andre än verkliga resande utskänka spirituosa, gjorde en sådan uppfattning sig gällande äfven beträffande Florö. Att det allmänna föreställningssättet varit sådant, jemväl hwad angår sistnämnda gästgifveri, framgår deraf, att utskänkning af spirituosa å allmänheten der fortgått och i behörig ordning beskattats år efter år utan afbrott, från gästgifveriets inrättande till närvarande tid, utan någon gensaga från åklagaremaktens sida, och det enda skäl som, efter hwad jag antager, föranlett EK Mts nu öfverklagade beslut, är det, att jag, då jag anmälde mig hafva öfvertagit gästgifveriet efter min mor, icke på samma gång styrkte att jag före år 1873 (Aé: Här har 1869 ändrats till 1873 genom överskrift med annat bläck) förvärfvat eganderätten till detsamma, ty om jag icke redan då varit egare deraf, så hade jag onekligen nu icke varit berättigad att fortsätta med utskänkningen; men då jag, enligt hwad med i afskrift bilagde 3ne fastebref styrkes, redan före nämnda tid tillhandlat mig hela lägenheten Florön, var jag faktiskt egare af gästgifveriet långt innan Nådiga Förordningen den 26 Augusti 1893 utkom, ehuru jag lät min moder förestå detsamma ända till hennes sistlidet år inträffade död.

Enligt det utdrag af Göteborgs och Bohus Läns Präfnings Komités vid sistlidet år protokoll som underdånigst bifogas, är gästgifveriet å Florö uppskattadt för en försäljning af 10,000 Kannor och är den faststälde utskänkings- och minuteringsavgiften betald för innewarande försäljningsår eller till den 1 näste November.

På dessa grunder och med stöd § 12 i Nådiga Förordn. den 24 Aug. 1877 vågar? hos E K Mt jag i underdånighet anhålla, det tacktes E K Mt, med upphäfvande af E K Mts Befhdes nu öfverklagade beslut, i Nåder förklara mig berättigad att bibehållas vid den rättighet till utskänkning af spirituosa, som hittills varit gästgifveriet å Florö förbund.

Aé: Datering och namn saknas

Konvolut 2: Ansökningar om bränvinsutskänkning i Majorna 1863

Ett tunt konvolut. ----

Brännvin

EII:1

Volymen består av lösa blad.

*Avser åren 1777-1779 enligt blyertsanteckning och avser strandsittare på Sanden vid **Saltkällan** och åbor på Ellingseröd.*

EII:2

Volymen består av lösa blad, som ligger i 6 olika konvolut med följande text.

1. Handlingar ang. olovlig brännvinsutskänkning
2. Diverse skrivelser m.m. angående brännvin
3. Socknarnas svar angående den av Kungl. Maj:t på 10 år erbjudna husbehovbränningen 1787
4. Kronobrännerikontorets i Göteborg brev 1777-1810
5. Auktioner å försäljnings- och utskänkingsrättigheter av brännvin- blyertsnot. 1855-62
6. Ansökningar om destileringsrättigheter 1861-1862

Konvolut 1: Handlingar ang. olovlig brännvinsutskänkning

Häri ligger bl.a.

□ *Ett brev från gästgivare Anna Larsdotter i Wräland på Orust. Hon skriver*

Allerödmjukaste Andragande !.

Då jag enligt närlagde Herr Häradsskrifwaren Bruhns betyg haft och **har rättighet som**

Gästgifware utminutera Bränwin och lemna mat åt resande, tror jag mig icke felat, om jag utlemnar sådant til Dem, som til mig ingå, då de icke wilja påhälsa de öfrige stufworne i Gården; men i händelsen rörande mannen från Gilleby har jag alts ingen del, ty denne hade innan han inkom i mitt hus fädt tillräckeligt, som för mig berättads, å andre ställen; Af mig fick han intet, och kunde således til mig intet betala den 26 sidstl. aug. då händelsen tildrog sig och hvarföre jag är kallad.

Jag bönfaller allerödmjukast om befrielse, hälst jag vet at afund wållat mitt anklagande, och andre warit mera brottslige, om brott skall räknas för det man blifwit twungen skatta.

Sidsta gången war jag sjuk, och första gången war jag ej rätt stämd, ty jag wiste ej annat än jag war kallad till wittne, och då jag säkert kände at mannen hade sak wid Swanesunds Ting samma dag, som inställelsen war utsatt, trodde jag af enfaldighet min närwaro wara onödig, hälst någon sagt mig, at wittnen ej böra höras utan i begge Parternes närwaro.

Anna Larsdöter
En bedröfwad Enka
Hemma i Wräland
på Oroust

□ *Bilaga:*

At Åboerne i **Wräland** gemensamt ärlägga Bewillning 2 rd och för **Brännvins Minutering** 3 rd alt Banko och at en dylik afgift i flere år dem warit påförd betygas. Oroust och Tjörns häradsskrifware Contor den 14 October 1817.

Nils Bruhn

□ 2 förteckningar på åtal för olovlig brännvinsförsäljning i Norrviken åren 1834-35.

Inga för mig kända namn förekommer 1834, men 1835 finns **Em. Ehnebom på Hede** med. Han fick 20 dr Banko i böter.

1834 är 11 personer från Kville dömda och 1 från Tanum, ingen från övriga, men mål är uppskjutna betr. personer i Tanum och Bullaren.

1835 är 13 personer dömda, varav en från Vette, nämligen Nils Christenson i Westgård.

Konvolut 2: Diverse skrivelser m.m. angående brännvin

□ Häri ligger bl.a. en skrivelse från magistraten i **Strömstad**, daterad 4 jan. 1845 och undertecknad av Joh. Hegardt.

I brevet redogörs för vilka personer som har fått tillstånd till **brännvinsminutering**.

De är Hökarna T.P.Persson och Johansson samt Enkan H. Holm och f.d. Båtskepparen Borgaren And:s Olsson.

Konvolut 3: Socknarnas svar angående den av Kungl. Maj:t på 10 år erbjudna husbehovbränningen 1787

Ett tjockt konvolut.

Överst ligger en lapp med blyertsnoteringen:

Krogrörelse.

Åtal för fylleri 1817-39

” ” olaga brännvinsförsäljning 1781-1856

Samtliga handlingar tycks avse en stor undersökning, som gjordes på hösten 1787 och hade till syfte att gallra fram personer, som kunde åta sig arrende för tillstånd till "Brännvins-Bränning och Minutering" enl. cirkulär 8 juli 1787.

Häri ligger många dokument. De flesta är hopbundna, alla har fått ett åsatt nummer, men de ligger inte i nummerordning inom konvolutet. Av buntarna är det en, som har dokument från olika delar av länet. De andra omfattar begränsade delar av länet. **För Norrviken finns en bunt som börjar med nr 455 och slutar med 527.**

□ 617

Fullmacht, utfärdad av Brigitta Christina Lindström från **Naverstad** och daterad 12 sept. 1787.

Hon befullmäktigar Nådårs Predikanten Brynolf Bogren att företräda henne vid utsatt möte i Rabbalshede ang. husbehovsbränningen.

□ 625

I anseende till det af Högwälborne Herr Baron Gernalens och Landshöfdingens utsatta Möte med Bullarens härad i Rabbalshede d. 13 Sept. att uppå Kungl. May:ts Nådiga förordning förhöra huruvida de wilja ingå i Bränneris Bränningen, så får jag aller ödmukast tillkiänna gifwa det jag det jag (*Aé: Det står så*) derutinnan ingår för mitt Boställe.

Bullareby d. 12te Septemb: 1787

Esek Qvist

□ 627

Häri genom Befulmächtigar jag min granne Olof Andersson i **Måsedalen** at för mig wid denna mötesstämma swara angående Brännewins tilwärkningen altså är jag nögd med det samma som min granne gör, neml. at jag icke kan påtaga mig någon Bränning efftersom hemanet är så litet och swagt at det icke kan låta sig göra orsaken här til hwarföre jag icke sielf kan wara tillstädes är at jag skal möta på lagmanstinget i Udewala derföre anhåller jag aldra ödmukast det jag måte blifwa ursäktat.

Måsedalen

den 10 September 1787

Till witne

Bernt Jonsson :

Lars Olofsson

på Brådane?

Nils R: Borg? på Storskogen

□ 629

Såsom jag undertecknad för siukdom och swaghet skull, nu intet sielf kunne mig infinna, till at swara, utj den af Konungens Höga Befallningshafwande, med häradzboerne utsatte möte i Rabbalshede gjästgifwaregård den 13 September, angående Brännewins Bränningen, och som jag på mitt hemman, ey får så mycken säd at jag kan få till salu, utan mästadelen får nödgas till at kiöpa Fördens skull anhåller jag allerödmiukast, at blifwa däriifrån aldeles befriad och afsäger mig detta helt och hållit i denna delen; at jag ingen Bränning kan mig påtaga; **Allestorp Nedergården** d. 12 September 1787.

Pehr Mattisson

Till wittnen effter anmodan

Jacob Schierman

Jon Mattisson

i Hede Wärmiksg.

i Allestorp

□ 631

Stora Alfhem d. 1 Sept. 1787

Vid den sammankomst som man berättat, åter igen kommer att hollas, rörande den af Kongl. May:t tillbudna frija Husbehofsbränning, har Inspector Rudling att wara närwarande och å mina wägnar anmäla det jag, hwarcken för **Vrems Säterij**, Rå och Rörs eller In och Utsockne Frälse Hemman uti Arrendet af ofwanämde frija Husbehofsbränning kan ingå.

Conrad W:hm von Döbeln

□ 633 En fullmakt daterad 11 september 1787 från

"In- och Utsochne **Frälsebönder under Wrems säterie**". De ger fullmakt till inspektoren Anders Rudling att svara för dem vid mötet i Rabbalshede den 13 sept. 1787.

29 personers namn finns utsatta, men nog tycker jag att alla namn är skrivna med samma handstil.

□ 637 Dokument med sigill

Innehafwaren behagade för mig wijd socknestämman idag, inför Konungens Höga Befallnings hafwande anmäla, att jag för **Bäcke och Bärge Rågstad**, warder i underdånighet Kongl. May:ts Nåd och Mycket nögd få för desse hemman enligt föreskrefne sätt och wilkor till husbehof Bränna.

Strömstad den 15 September 1787

H. Lundström

(Sigill)

□□ En samling skrivelser, mest fullmakter, som tydligen alla avser ett sammankallat **möte på landskansliet som avser husbehovsbränningen**. Numreringen börjar med 455.

De sammanhållande snörena gör att man inte kan "öppna" upp vissa dokument tillräckligt.

□ 469 **Kville härad**- brev betr. erbjudandet om bränning, delvis svårt att ^{läsa} hela sid 2- **foto 4 sidor**
Renskrives här.

Åhr 1787 den 29 Julii häls allmän socknestämman med Qwille, Swenneby och Bottna församlingar efter fiorton dagar förut der om skied kundgiörelse, rörande den af hans Kongl. May:tt i nåder lemnade frihet, för des undersåtare at sielfwa få tilwercka Swenskt Brännewin, emot den afgift och med de wilckor som i Konungens respective Befallningzhafwandes utfärdade och flere gånger å predikostolarne uplästa kundgiörelser utstakar.

Då följande afhandlades.

1:o Förestälde Krono Länsmannen P.L. Engström desse församlingens ledamöter, at hans Kongl. May:tt som så ofta hade inhämtat des undersåtares underdåniga åstundan, at sielfwe få tilwercka Swenskt Brännewin; nu i nåder wille härtill lemna sitt samtycke, emot sådanne wilckor, hwilka allmänna Rikshushålningen och stadswärcket icke kunna umbära, och i ofwan nemde Landshöfdinge Embetes Kundgiörelser tydeligen utstakas, och wille nemde Krono nLäns man nu inhämta, huru wida desse församlingars ledamöter woro hågade, at begagna sig af denna Hans Kongl. May:ts i nåder lämnade frihet, Sid 2 (*Något el. några ord längst till höger går ej att se, men jag har kompletterat senare från volymen*) frihet, at sielfwa tilwercka swenskt Brännewin eller i annat fall afsäga sig densamma. Här wid anmälte frälse Inspektören på Stora Wrembs säterie, på sin herres herr Majoren C.W von Döbelns wägnar, at wälbemelte des herre låfwat sielf infinna sig i Götheborg på den i Kundgiörelsen utsatta dagen, och aflemna sitt yttrande för Säteriet Stora Wremb och des underliggande frälsse hemman.

Den öfriga delen af församlingarnes inwånare förklarade sin underdåniga wördnad, för hans Kongl. May:ts alltid wisade nåd och Lands Faderliga omwårdnad för des trogne undersåtares samma bästa, hwar uppå de må hafwa ett för nyat wedermåle; Men at de icke wågade sig i underdånighet emottaga denna i nåder tillåtna frihet at tilwercka Svenskt Brännewin emot de i Kundgiörelsen utstakade hwilckor i anseende, dels til deras swaga hemman och lilla förråd af spannemål, som sällan är tilräckelig til brödfödan för församlingarnes inbyggare; dels för bristen på wed, hwilcken i lägenhet här

Sid 3
här å orten mer och mer tiltagne, dels för kostnaden, at förskaffa sig nödig redskap till denna tilwärckning, den, den (*Aé: Det står så*) minsta delen af församlingarnes ledamöter, för medellöshet skull förmådde sig anskaffa, änskiönt lättare tilgång och lindrigare pris på Koppar stodo at bekomma; af hwilcka anledningar Qwille Pastorats inbyggare i underdånighet afsade sig helt och hållit denna i nåder dem förunta frihet, at sielfwa få tilwercka Swenskt sädes Brännewin.

2:do Århindrade ofwan nemde Krono Länsman at Konungens Befallningzhafwande uti sin Kundgiörelse ålagt församlingarne befullmäktiga några Deputerade af hwar och en socken, för at inställa sig i Götheborg på Lands Cancelliet den 10 Aug. at sitt yttrande här öfwer m.m. aflemna.

Efter någon öfwerläggning förklarade församlingarne sig wara willige, at afsända Deputerade och utnemde den till för Qwille sockn Nemndemannen Jacob Jonsson i Däfweland och Rust och Rotehållaren Nils Larsson i Dugård; För Swenneby sockn Rust och Rotehållaren Olof Hansson i Kiärraby. För Bottna sockn Rust och Rotehållaren Carl Flinck i Bottna; Men med det förbehåll at desse Deputerade icke hadde rättighet at

Sid 4
at i någon måtto ingå i Contract, rörande Brännewins tilwärckningz friheten för de hemmawarande, hwarpå församlingarnes ledamöter åtskildes.

År och dag som föreskrifwit står.

P:r L. Engström

Krono Läns man

At detta Protocoll är hållit i min närvaro och enligt med Församlingarnes yttrande? intygas.

H. J. Rodhe

Nådårs Predikant

Likaledes besannas riktigheten av

Olof Persson

i Edsten

Christen Andersson

i Qwille

nemdemän

Olof Axelsson

i Rabbalshede

Krono Rättare och

Giästgifware

□ 475 **Tanums härads** brev betr. erbjudandet om bränning, delvis svårt att se hela sid 2- **foto 3 sidor + 2 sidor**

Till underdånigst åtlydnad af Kongl. May:ts till Konungens hög respective Befallningzhafwandes i Länet aflåtna Nådiga Circulaire bref af den 8de uti ninnewarande månad, rörande willkoren wid det till allmänheten erbudne och uplåtna Brännewins Brännings och Minuterings Arrende, att händanefter få frihet Brännewin tillwärccka ifrån och med den 1sta October till och med den 1sta Maii året derpå, samt att den i Nåder anbefaldte Brännewins Redskapens försegling nu mera icke äger rum, jemte det hans Kongl. May:t Nådigst tillåtit att alt hittills undandölgt Bränneri Redskap, utan befarande af åtal och answar nyttja och använda till Brännewins Brännings werckställande effter Contracterne, samt sedermera af högwälbemälte Konungens Befallningzhafwandes utfärdade allmänna Kundgiörelse af d. 26te dennes uppå högwälborne Herr Barons Præsidentens Stads Secreterarens och Commendeurens af Kongl:e Nordstjerne Orden Erich Ruuds? höggunstiga skrifwelse af den 19de i samma månad, som å nedanstående dag i desse Tanums och Lurs församlingar blifwit upläsna, att den som will ingå uti den tillåtna Bränneri Bränningen, icke allenast får wärckställas med mindre pannor än författningarne utstaka, om så åstundas, utan ock med sådan Bränneri Redskap som de emedlertid och inn till des de kunna stämplade pannor åstadkomma, dock att rymden deraf ej får öfwer

Sid 2 (*Orden längst till höger kan inte ses; jag har gått in i volymen igen för att komplettera*)

skrida hwad för hwarje hemman blifwit upteknad, samt att den afgift som härföre kommer att erläggas icke är ett för hemmanet utgående onus utan att den är en personell afgift af åboer för sig, sitt folck och Kreaturs underhåll, då han sielf icke är hemmans ägare; hafwa underteknade Inwånare och allmoge i Tanums och Lurs församlingar effter till i dag utlyst socknestämman oss infunnit, att afgifwa våra underdåniga yttrander såväl öfwer hans Kongel. May:ts allernådigste tillåtna frihet, Brännewin få tillwärccka med de willkor högst åberopade Nådige Circulaire Bref förmår, som högwälbemälte Konungens Höga Befallningzhafwande allmänna Kundgiörelse, angående det Brännwins Bränningen får wärckställas med mindre pannor med mera den innefattar; Men ehuru nyttigt för allmänheten det woro att få sig begagna af husbehofs Bränningen, så får wij för oss omöyeliget blifwa att kunna ingå uti denna Nådigst tillåtna Brännewins Bränning såsom till en stor del fattige och i flera år tillbaka erhållit ringa Spannemål, att wij såmedelst äro föranlåtna helt och hållit oss all Brännewins Bränning afsäga, på i nåder föreskrifne willkor.

Sådant intygas. Socknestämme ställen Lur= och Tanums Kyrckor d: 29de Julii 1787

På samtel: Allmogens i Lur sockn wägnar

Anders Assgudsson i Torrim	Elias Christensson i Schielleröd	Anders Olsson i Sögård Jon
-------------------------------	-------------------------------------	----------------------------------

Sid 3

Jon Olsson på Resö	Sifver Olsson i Klöfweröd	Thomas Olsson i Lursäng
Anders Olsson i Torball	Anders Andersson i Sifwerbo	

På samtel. Tanums sockns Inwånares och Allmoges wägnar

P:r Hansson i Fossumtorp	Fredrich Holmström i Litsleby	And:s P. Lind i Kustorp
Sven Hansson i Neder Rungstund	Gude Olsson i Ljungbytorp	Jacob Olsson i Hwarlös
Anders Olsson Linnebacka	Olof Dafvidsson i Greby	Anders Gudmunsson i Kalleby
Olof Hansson i Jute Swandahl	Lars Persson i Ulfwaeskjed	Anders Gunnarsson i Gånehed

Att således som anfördt finnes wara af Lurs och Tanums Inwånares enhälligt belefwat och underskrifwit, intyga
Sven Ahlenius A.N: Hellberg

□ 485 Tanums härad

Sedan på den till i dag utlysta socknestämman med Tanums och Lurs församlingar, att afgifwa sina yttrander, huruwida allmogen uti desse församlingar finna sig uti att motaga det af hans Kongl:a May:tt allernådigste dem lämnade anbud, att på tijo års tid få frihet genom arrende Bränna Brännewin, emot det uti Konungens Hög respective Befallningzxhafwandes allmänna Kundgiörelse af den 26te uti sidstl:ne månad utsatta pris årligen ifrån och med ett ottondels till och med ett helt och deröfwer uti ren och qwarntorr Råg få lefwerera antingen innom Januarii månads slut hwart år uti Kongl:a May:tt och Kronans närmast uti länet belägne Magaziner eller och med penningar betalt, eller icke; Så hafwa ofwannemde Tanums och Lurs socknars allmoge, för hwilka äfwen i dag blifwit upläsen högwälbemälte Konungens Befallningzhafwandes allmänna Kundgiörelse, såsom äfwen högbemälte Konungens Befallningzhafwandes till herr Krono Befallningzmannen A:M: Greiffe aflåtna höggunstiga ordres af den 2de dennas, rörande Brännewinspannorna som nu på en gång blifwer, att Inwånare icke måge twingas till förhöga arbetslönens ärläggande, hans Kongl. May:tt stadgadt ett wist billigt pris, och i Nåder widtagit nödiga mått och utwägar till fö-

Sid 2

rekommande af Kopparens obilliga stegring; för sig uttryckeligen gemensamt utsagt det de icke kunna ingå uti detta dem till både Brännewins Bränning, utan det samma sig helt och hållit afsäga. Sådant warder härigenom sandfärdeligen betygadt. Socknestämmoställen uti Tanums och Lurs Kyrckoförsamlingar d. 8:de Julii 1787.

A.N. Hellberg

Krono LändsMan

Sven Ahlenius

Comminister i Tanum

Uppå samtelige Lurs sockens allmoges wägnar underskrifwa

Anders Asgudsson

i Torrim

Olof Olsson i

Öfre Lursäng

Nills Hansson

i Tågeröd

Olof Christophersson

i Neder Lursäng

Anders Nilsson

i Backa

Å samtelige Tanums Sockens allmoges wägnar underskrifwa.

P:r Wijborg

Friedr. Holmström

Anders Larsson i Kyrckjoryk

Olof Matsson i Gjerum

Petter Gustafsson och Elias Erichsson i Sör Swandahl

Olof Hansson i Jute Swandahl och Anders Hansson i Sätorp

A.C. Kampe

And:s Pet:s Lind

Gude Olsson i Ljungbytorp

Lars Nilsson i Näs

Jöns Andersson i Gånehed

Per Svensson i Håkeby

□491 **Naverstads sn**- brev betr. erbjudandet om bränning, delvis svårt att hela sid 2- **foto 2 sidor**

Sockenstämмо Protocoll, hållit i Nafwerstads Kyrkja den 15 Julii 1787.

Då enligit Konungens Hög Respective Befallningzhafwandes Allmänna Kundgiörelse af den 26. Junii 1787, grundande sig på hans Kongl. May:ts Nådiga skrifwelse af den 14. föregående; hwarest ärbjudes Inwånare i Riket emot wisse hwilkor en fri husbehofsbränning; Nafwerstads Församlingz Ledamöter tillfrågades huru wida de funo?? sig uti en sådan af Kongl. May:t tillbuden Nåd; stadnades i följande beslut:

Församlingen ärkänner med djupaste wördnad Kongl. May:tts så wid detta som andre tillfällen wista Nåd, men i afseende opå den swaga orten hwillken

Sid 2

genom förra årens misswäxt gjordt Inwånare blottade på penningar /: och Rog växer icke här å orten :/ förklarades, att de nu icke kunde utan sin yttersta Känning antaga ett sådant dem lämnat anbud.

Församlingen framhårdar med aldra djupaste underdånighet

Kongl. May:tts

Tropliktigste undersätare

På Nafwerstads församlingz wägnar underskrifwa.

Brynolf Bogren

Magnus Berggren

Esek? Qwist

Nådårs Prest

Krono Länsman

Anders A.R. Rasmusson

Petter P.A. Andersson

Nils N. Pärsson And. AG: Gunnarsson

i Wassbör

i Skrammestad

i Bottn

i Tågerö

□ 497 **Mo sn**- brev betr. erbjudandet om bränning, - **foto 1 sida**

Sockenstämмо protocoll, hållit wid Moo den 5te Augusti 1787.

...? Församlingen i anledning af den sidst inkomne Högwälborne Herr Barons, Præsidentens Stats Secreterarens och Commendeurens af Kongl. Nordstjerne orden Eric Ruuths? uppå Kongl. May:tts nådigste Befallning till Landshöfdingarne aflätne skrifwelse, hwilken medgifwer flere förmåner och inskränkingar uti den bekante af Kongl. May:t allernådigst ärbudne husbehofs Bränning; å nyo tillfrågades och upmuntrades at antaga det allernådigst upgifne tillbud; Förklarade hon? enhälligt sig willja förblifwa wid det uti förra sochne stämмо Protocollet tagne Beslut; och det tillföllje af de skiäl och omständigheter som hon? däruti afgifwit.

Församlingen framhårdar med aldra djupaste underdånighet

Kongl. May:tts

Tropliktigste undersätare

På Moo Församlingz wägnar underskrifwa

Brynol Bogrén

Nådårs Präst

Anders Gunnarsson i Elsered

Anders Jonsson i Björkemarken

Anders Simonsson i Fressland

Lars Sigfridsson i Grimmeland

Då Församlingen i Nafwerstad, sedan förut offentlig sochnestämма blifwit pålyst, blef tillfrågat hwad hon nu ytterligare wille besluta i afseende på den Nådigist ärbudna husbehofsBränningen; yttrades at hon aldeles war af enahanda mening med Moo försambling under denna dag tagne Beslut. Nafwerstads Sochnestuga den 5 aug. 1787.

Brynolf Bogren

Magnus Berggren

Nådårs Präst

Crono Länsman

□ 501 Tanum och Skee

Högwälborne herr Baron General Lieutenant, Landshöfdinge, Öfwer Commendant med Stora Korsset af Kongl: May:ts Swärdsorden !

I följe af Eders Höga Nådes höggunstiga ordres af den 24 sidstledne Junii, får jag i all ödmjukhet härhos öfwersända sochne stämme Protocollerne, som blifwit författade i **Tanums och Skiee församlingar**; hwaruti allmogen i all underdånighet uti de 2ne Pastoraterne sagt sig Brännewins Bränningen på den grund Skiee och Tjernö församlingars utlåtande wid handen gifwer, ehuru the med största underdånig wördnadsfult hjerta ärkjärer Kongl. May:ts alltid wisade Nåd för sine trogne undersåtare.

Wid slutet häraf, och wid posttimman idag, ankom från **Herr Doctorn och Kyrkioherden Johan Gothenius** ett sådant utlåtande öfwer Brännewins Bränningens frihet som här i all ödmjukhet följer; hwar uti Herr Doctorn och Kyrkioherden åstundar för sitt innehafwande Boställe, bestående af 2ne hela hemmantal, **tillstånd idka fri Brännewins Bränning**, mot hwad deremot påbudet är. Framhårdar med djupaste wördnad städse.

Eders Höga Nådes

Wetteland den 16
Julii 1787.

Allerödmjukaste
tienare
And.Mag. Greiffe

□ 503 Skee och Tjernö socknar

För Den Stora Nåd Hans Kongl. May:tt allernådigst behagat oss Tillbjuda, at på Tio års tid få åtnjuta fri Brännevins Bränning 3ne månader om året, mot Tio Pund ren och qvarntorr Råg, antingen in Natura eller efter gångbart pris i orten betalt, hafva wi underteknade allmoge från Skiee och Tjernö Sochnar, ordsak, at, i all underdånödmjukhet aflägga vår underdåniga Tacksäijelse, med lika underdånig wördnadsFull Tillkjännagifwande, at, ehuru den idag genom Sochne Stämman af Prästerskapet och Krono Befallningsmannen i orten, på förut allernådigste grund oss tillbudna Brännevinsfrihet, med föreläsande af den Sednare Konungens Hög Respective Befallningshafvandes Höggunstiga ordres till honom af den 2 Dennes, angående Brännevinspannorne, hvilka icke måge Tvingas Invännarne till för höga arbets Löners ärläggande; Hvarföre Hans Kongl: May:tt äfven sträckt sin Nådiga omsorg, och i Nåder vidtagit nödige måtte och utvägar, till förekommande af kopparens obilliga stegring, wåga wij ändå intet, af alt detta ingå uti någon Brännevins Bränning, Sedan våra Innehafvande Hemman till större delen äro ganska svaga, så at flere af oss och våra medbröder, få årligen köpa Korn och Hafra, dels till föda, dels och till utsäde, Sid 2 (Finns avfotograferad) dess utom äro våra återjordar så magra, at få af vårt stånd Bruka Rågsäde, vidare än en del litet till husebehof, för at endast deraf wid Högtiderne hafva ett stycke Rågbröd; Hwilket öfweralt här i Fögderiet beklagansvärd existerar, så at den ene Bonden ei vore i stånd kunna hjelpa den andre med thet quantum Råg som skulle betalas för friheten af Brännevins Bränningen, om wi deruti ingingo, icke eller med penningar. Sochne stämmestället Skiee Kyrka Den 15 Julii 1787.

å Skiee och Tjernö Sochnars Församlingars vägnar underskrifwa.

Gustaf Trulsson
Nämndeman
Anders Tolfsson
på Ödön
Olof Askjersson i
Lin Sörgård
Christen Nilsson
Wik, Riksdagsman och
Gästgifware
Hans Olsson i Böö
N:M:

Olof Olsson i Kollekind
Anders Andersson i Stora
Åseröd
Erich Hansson i Östra
Folkestad
Per Larsson i Sör Slön
Olof Månsson i Tjöystad?, nämndeman

Aé: På grund av de många intressanta underskrifterna, som är äkta namnteckningar, så fotar jag av den sista sidan av denna handling. Foto 1 sida.

□ 513-522

Allmän sockenstämma 29 juli 1787 med Skee och Tjernö sockenmän. Detta är en avskrift, varför namnteckningarna under inte är de "äkta".

10 sidor fotograferade.

År 1787 den 29. Julii blef, effter föregången Kundgiörelse allmän sochne stämma hållen uti Skiee Kyrka med Skiee och Tjernö sochnemän, och instälte sig härwid, utom en ansenlig samling af allmogen, följande ståndspersoner: Nembl: Herr Doctor Gothenius för Prästegården och dess Mensaler, Herr Lieutenanten von Yhlen, genom Borgmästaren, herr Lundström, för Blomsholms Säterier, Herr Directeuren Tengman för Flateby och Wessby hemman, Herr Borgmästaren Ekström och handelsmannen Herr Jacob Ekström för Skiärs, Böös och Korsnäs gårdar, Herr Borgmästaren LUNDSTRÖM för Rogstad, Herr Lieutenat Adlerbaum för Lunds ödegården, Herr Håradsskrifwaren Mellander och Krono Länsman Fjellkander.

För desse alla blef nu Hans Kongl. May:ts aller Nådigste anbud af en allmän husbehofsbränning förestäld och til öfwerläggning lemnad, samt dem förehållen den undersäteliga plickt, som emot ett så nådigt steg, dem ålâge.

Effter en stunds tystnad anförde Herr Borgmästaren Ekström i egne ord följande:

Eemot de grundsattser, som mitt omdöme antagit, har Rikets allmoges allmänna åstundan wid trenne Riksmöten öfvertygat mig at
Sid 2

at en allmän Brännewins tilwärckning wore nyttig och för Landet outhärlig, och då wår i alt så milda Konung hördt menighetens bön om tillåtelsen, och wij om antagandet böra öfwerlägga tyckes ingenting wara naturligare?, än at wij med underdånigste tacksamhet antaga hwad oss så nådigt anbjudes, således då wilkoren aldrig warit närmare effter billighets Reglorne Lämpade.

Skulle jag kunna ingå i försakelse af min medborgerliga plickt, och mera anse enskilt, än allmän nytta, skulle jag änskönt at 1772 års fastställda beskattningsgrund blifwit följd, emedan jag och de med mig, som Brännewin redskap s.....st? anskaffa kunde, finge draga fördel af den öfrogen? beskattning, som sådant icke kunde åstadkomma, och afsättnings tillgången til desse skulle borga för min winst, då nu åter ingen annan kommer at skatta än den, som är i tilstånd at njuta anser jag beskattningen i sig sielf, så, och då jag wet, at Kongl. May:tt som med Krono Bränneriernes inställning, har redan kostadt 114? t..or? guld, försakar den inkomst, som desse lemnar til Statens och Rikets allmänna behof, måste finna ett wederöag deremot swarande, såwida wi wilja mot utwärtens wäld wara förswarade, och med Lagom innom oss sielfwe handhafde, kan jag intet annat än med den ömaste känsla af undersätelig willighet finna den Lindrig, aldri mäst såsom på spanne-
Sid 3

nemål försatt, få walet af penningar därhos? blifwit lemnat uti min hand, för den del jag kunde antaga.

Det är ju naturligt at afgiften jemkade sig effter min ägendoms afkastning, alt som års wäxten förhålle sig, och jag har icke at befara något upstegrande af priset på denna spannemåls afgift, när i brist af betalning ingen annan norm wid uttagandet gifwes, än årliga markegångs Taxan.

Tiden åter til 10 år fastställd bewisar til öfwers, det hans Kongl. May:tt welat lempa sig effter dess undersåtares önskan, wid sednaste öfwerståndne Riksdag, ty då allmogen welat allena antaga Bränningen på 8ta, har Konungen med 2ne års påräkning welat jemna tiden innom ett Lämpeligare antal af år, för at gjöra en hwar säker för sin kostnad, Likasom denna tiden äfwen kunde å alla sidor bestämma hwilket som nyttigare woro, allmän eller enskilt Bränning.

Med detta til grund är klart, det jag för egen del förklarar mig nögd, at antaga den nådiga tillåtelsen af husbehofs bränningen med de föreslagne wilkoren.

Det hwarken anstår mig at öfwertala någon at följa mig, är ock min egenkärlek ingalunda så stor at jag kunde wänta sådant; men för at upplysa andra såwäl willigt, som jag giärna antager underrättelser af andre, torde det icke obenägit anses om jag går litet til
Sid 4

tilbaka för at tilse huru husbehofsbränningen uphördt, och de omskiften som med tilwärcningen sedermera tilkommit.

Redan under den Styrelse som Riksens ständers magt grundade, befants Rikets allmänna behof sådane, at de utom en anständig skatt tillökning icke kunde bestridas, och det profwades billigast at Brännewinet såsom en öfwerflödswara borde draga Lasten deraf, och då fastställdes 10: dr Srmt på hwarje helt hemman för tillåtelsen at bränna.

Den förmögne fant sin räkning härwid, ty utom det at han på de andres skatt nyttjade deras och sin rätt, blef de fattiga uslare, och nöden nedsatte spannemåls priserne om hösten, då alla räntor skulle utgiöras, så at som (Aé: Verkar saknas något här) kunde nyttja bränningen för halfft pris finge den fattiges säd til förwandling, och denne som saknade alt, utom ett tryckande bekymmer, måste af den förre dyrt nog kiöpa för öfwer resten af sin förtjenst det qwarter? Brännewin, som en gång i månaden kunde förmå honom at glöma sin olycka.

Rikens ständer fant detta onda Landförderfwande, och derföre instälde all tilwärkning af Brännewin; Men som Rikets tarfwor icke kunde ombära Brännewins afgifften, så skulle den ändå ärläggas. Man betalte altså för en rätt som intet existerade, och det som mer war hade Rikens ständer

Sid 5

ständer giordt afgifften beständig 1772.

Detta samt hans Kongl. May:tt beswärande för sitt folck, och han tilböd städer och Land Bränningen under samma wilkor; Men som städerna wägrade at den antaga effter de fördelningsgrunder som på dem faststälte woro; så pröfwade den Kongl. May:tt det obilligt, at allmogen skulle ensamt skatta, och för at finna den inkomst, som nu efftergafs inrättades Krono Brännerier.

När nu detta så nådiga steg icke eller fantz instämma med menighetens inbillning, har hans Kongl. May:tt å nyo Lämpat sig effter den önskan som Rikets allmoge wid 2ne Riksdagar så allmänt framburit för Kronan, at icke en enda funnits af Riksdagzmännen i Bonde Ståndet som wisat sig för motsattsen, och anbudit husbehof Bränning, och jag wil icke tala om den plickt härwid som hwar och en sielf bör kjänna, men sluta med denna dubbla fråga, hwilket de närwarande bäst anser. 1) Antingen ock antaga den anbudna Bränning på de föreslagne wilkor, 2) eller, som med 1772 års Riksdags beslut är enligit, betala 10: dr Srmt på hemmanet, utan at Brännewin tilwärckas, 3) eller at Krono Brännerierne fortfara hädaneffter som hittils.

Härmed instämde alla ståndspersoner herar

Sid 6

herar för sine gårdar, såwida menigheten skulle allmänt anbudet antaga; men af allmogen wore ganska få, som tiltrodde sig at deruti ingå, och ändå med det förutsatte wilkor, om penningar, i stället för spannemål warit utsatt som afgifft, men Anders Olsson från Prästorp, och nemdemannen Gustaf Trullson i Bufvall förklarade, at då de med undersätelig tilförsigt til Kongl. May:tt's Nådiga försäkran om frihet, at antaga eller afsäga sig Bränningen, kunde tala trode? de, såsom kännare af hwad allmogen närmast rör, sig kunna fritt förklara, det de icke kunde antaga husbehofsbränningen under något wilkor, hålst genom en allmän Bränning, den hielp, som maan och man emillan nu uppehållit den fattigare delen, skulle förswinna, emedan det öfwer skott hos den ena, som til föda åt grannen nu blifwit använd, då blefwe till Brännewin förwandlad.

De hade och sedt den allmänna hielp, som af Konungens förråd blifwit i nödens tid hållen menigheten tilhanda, och de önskade deruti ingen förändring.

Härmed instämde menigheten, och då

Sid 7

då ingen föreställning hade rum; så anmodade allmogen herr Borgmästaren Ekström, at häreffter Formera sochnarnes utlåtande, och utnämndes till fullmäktige ...t? så wäl detta underteckna, som at justera Protocollet, följande af sochnarnes inbyggare.-----

Till underdånigste följe af hans Kongl. May:tt's allernådigste anbud af en allmän husbehofsbränning, har allmogen uti Skiee och Tjernö sochnar haft twenne sammanträden för at öfwerlägga huruwida de denna anbudne Nåd kunde sig till förmån och nytta antaga.

Med undersätelig wördnad erkänner sochnemännen hans Kongl May:tt's Landsfaderliga omwårdnad om sitt folck, och med öpna hjertan önska de sig altid tilfälle, at få wisa den nit och beredwillighet, hwarmed de äro förbundne at mlta sin Konung uti hwad han til deras och Landets wäl behagar förordna, och då, deraf få exempel lära finnas menighetens allmänna röst i detta hushållningsmål blifwit allernådigst fordrad, och den wahlet gifwen är, at antaga eller af säga, är ostridigt at naturen af ämnet grundat beslutet, hålst öfwertalande icke lika kan wärka på menigheten som på en man, hwilken de öfriges talan förer, och oftast fört af egne afsigter, glömer totalitetens tarfwor på

Sid 8

på sådan grund, och ehuru alla stånds Personerna i dessa sochnar, jemte en del af allmogen förklarat sig hogade at den anbudne fria bränning antaga, och menighet allmänt måst erkänna? billigheten af de widfogade wilkor, har dock solidariteten af sochnarne sedt sig föranlåten, at i djupaste underdånighet undanbedja sig husbehofsbränningen, och följande ordsaker hafwa härtil föranledat.

En flerårig mindre wäxt, har försatt sochnemännen i den beswärliga ställning, at lifsbergningen som aldra knappast af deras hemman står at hämtas, och en bättre tid den alle önskar är allena tillseende uti ett swagt hopp, på hwilket man swärligen kan bygga.

Allmogen ärindrar sig ännu noga den tid, då den friaste Brännewins bränning warit dem lemnad, och wet deraf at äfwen då ganska få kunnat nyttja tillwärkningzrätten, men wäl at myckenheten måst skatta för någre få personers winst.

Sochnemännen kan icke förmå sig at tro, det en allmän röst welat återföra samma beswärande omständighet, när Landet genom hans Kongl. May:tt's högst prisdärda omsorg icke allena blifwit med Brännewin försedt, utan noch spannemåls priserna genom Krono Bränne-

Sid 9

Bränneriernes behof, håldna så jemna, at ett godt år, icke fäddt omåtteligen nedfälla, hwad ett swårt upjagat, hwarå förra tider gifwit starka exempel.

Sochnemännen, som af Krono Brännewin förrådet i Strömstad blifwit räddade från brist, och redan ärfarit skildnaden emillan hwad en mild Konung wil och kan giöra för en förswagad menighet, emot det begjär, som med borgare emillan råder, då den ena behöfwer hielp af den andras hand, önska sig aldrig, at falla under det sednare twånget, så länge den förra nåden är at förwänta; och de anse det för obetäncksamt, at antaga en rätt, som de icke kunde nyttja, då både skatt förminskning och hielp i nådens? samt spannemålens jemna pris med den nuwarande hushållning står at förwänta..

De bönfälla derföre underdånigst derom at Krono Bränneriet i orten må komma i det stånd, at deraf nu och alt framgent må kunna ärhållas ortens behof, allena till förser sig sochnemännen den nåd, at för sin säd få tilbyta sig Brännewin, och som Rågsäden här mindre brukas, annan säd, efter sin godhet må i byte antagas.

Som

Sid 10

Som således intet Contract behöfwes för desse sochnar, så har och menigheten trott detta anmälände gjöra fyllest. Ut Supra.

Å Allmogens wägnar, Skiee och Tjärnö sochnar underskrifwa.

Gustaf Trullsson,

I Bufwall

Jacob Biörnsson

i Hjältsgård

Hans Eliasson

i Daftö

Anders Tolfsson

på Nöddö

Hans Trullsson,

i Blåskog

Jörn Andersson

i Blåskog

Anders Larsson

på Öddö

Nils Knutsson

i Mardal

Anders Olsson

i Prästorp

Olof Nilsson

på Elgö

□ 525

Allmän sockenstämma 22 juli 1787 med **Näsing, Hogdal och Lommelands** sockenmän.
Fotat av- 3 sidor

År 1787 den 22 Julii, blef i anledning af föregången Kungörelse Allmän Sockenstämma hållen uti Näsing Hogdahl och Lommelands församlingar, angående en fri husbehofs Brännewins tilwärckning, hwilcken Kongel: May:t i Nåder åt sine trogne undersätare ärbudit under wissa wilckor, den 14. Junii och 8de Julii detta år. Och sedan uti församlingarnes närwaro ofwan högberörde aller Nådigste ärbjudande å nyo blifwit upläste, samt socknemännen och menigheten föreständigade, at sedan Kongel: May:t nu i Nåder hördd sine trogne undersättares tid efter annan gjorde underdånige önskan, om en fri husbehofs Brännewinstilwärckning, och at Kongel. May:t äfwen tagit Nådige steg emot Kopparens stegring wid Brännewins redskapens förfärdigande; Så woro det nu socknemännens underdåniga skyldighet, at med wördnadsfullaste underdånighet emottaga denna dem allernådigst förunte och ärbudne husbehofs Brännewins Bränningz friheten.

Allmogen lämnad(e)s än widare betäncka tid til öfwerlägning, och åter sammanträdde om någon stunds förlopp och gåfwo det swar:

Sid 2

at den Nåd som Kongel. May:t härigenom wisat sine undersätare kunna the aldrig med tilfyllest underdånighet aflägga sin underdåniga tillsäyelse före, och at den afgift, Kongel. May:t och Kronan sig för en sådan husbehofs Brännewins Bränning förbehållit, wore wist icke at likna? emot den nyttan allmogen kunde för ..? friheten; Men som socknemännen i anseende til flere nu med hwarandra åtföljande swåra misswäxtår, samt emot alla andra orter beboende ganska små och klena hemmans bruk, hwilket försatt dem i förlägenhet om Brödfödan och Lifsbärgning; Så ehuru gerna Sockne männen welat begagna sig af denna Kongel. May:ts dem i nåder förunte husbehofs Bränwins friheten, wågom de icke för sådane ordsaker skull åtaga sig husbehofs Bränningen, utan fast mera får den samma sig aller underdånigst afsäga, häldst som the aldrig af sine små och klena hemmans Bruk kunde förwänta sig någon säd til Brännewins förädling, då de nu och merendels i alla

Sid 3

tider fäddt och får kjøpa mer än halfwa årets föda. Enär nu socknemännen i allmänhet sig så medelst yttradt, åtog Prosten och Kyrckoherden, Herr Friedrich Wingård sig husbehofs Bränningen för Näsing Prästegårds, hela hemman, samt dernäst handelsmannen i Strömstad, herr Christopher Norberg, ägare af hela hemmannet Hwallebeck i Näsing socken, men som denne senare icke trodde sig för detta enda hemman få begagna denna aller Nådigst tilbudne husbehofs Brännewins friheten; Så åtog bemålte Herr Handelsman sig answara hela Näsing sockens tilwärckning, och tymedelst åtar sig til Kongel. May:t och Kronan ärlägga efter hemmantalen the allernådigste förbehållne Tjo Lispund Råg årligen. Allmogen och församlingarnes Inewånare ärindrades, at den 10. Augustii Kl. 10 före middagen, i föregående ärende, hafwa sine Lagligen befullmäktigade ombud å Kongel. Lands Cancelliet i Giötheborg inställte, enligt förut åberopade aller Nådigste stadgar.

And: Fiellkander
Krono Länsman

Konvolut 4: Kronobräännerikontorets i Göteborg brev 1777-1810

Konvolut 5: Auktioner å försäljnings- och utskänkningsrättigheter av brännvin- blyertsnot. 1855-62

Aé: Avser endast Göteborgs stad

Konvolut 6: Ansökningar om destileringsrättigheter 1861-1862

Aé: Avser endast Göteborg och något på Uddevalla

EII:3

Volymen innehåller ett konvolut.

I detta konvolut har man sorterat upp, så att dokumenten ligger i två avdelningarn, markerade

Åtal för fylleri 1817-39

Åtal för olaga brännvinsförsäljning 1781-1856

Jag gör noteringar om vad jag finner av intresse.

Åtal för fylleri 1817-39

Mot betjänten Ström i tjänst hos häradshövding Unger. Fylleri vid ett urtima ting 17 mars 1817 på Rabbalshede.

Dessutom ytterligare 7 personer, allt tydligen på Rabbalshede.

Det verkade vara allt, som avsåg Norrviken.

Åtal för olaga brännvinsförsäljning 1781-1856

□ Här ligger ett brev från några personer från Fjällbacka. De förklarar att de är skyldiga. Dokumenten daterade i februari 1826

Personer, som skriver under och som tydligen blev åtalade var

Jonas Bergman och Hans Grinberg

□ Dokument avseende arbetskarlen Sören Sjöström i Strömstad och **f. handlanden A. Linds** (i Strömstad) hustru, som skulle ha sålt brännvin vid senast hållna Grebbstöds marknad- Dokumenten är från oktober o november 1828.

□ Brev från **Strömstad** 1833 om åtal.

Under loppet af år 1832, har åtal af stadsfiscalen Sandgren, wid Rådhus Rätten härstädes, blifvit anställt mot nedan antecknade personer, hwilka ock blifwit pliktfällde, - för förbrytelse mot Kongl. förordningen d. 25. Jan. 1830, i hwad den angår brännvinsförsäljning, neml:n

handlanden

H.B? Boman

C. Norberg

J C? Rogh

L. C. Boman

J? F. Blumer

J. Johander?

M.W. Torén

R. Smiths Enka och

f.d. **Brännmästaren** T.P. Persson

Strömstad d. 20 Mars 1833

Ex officio,

Joh. Hegardt.

EII:4

Innehåller 2 konvolut.

Konvolut 1: Handlingar rörande brännvinsbränning m.m. 1801-1882

Innehåller lösa dokument. Ingen numrering. Överst ligger ett antal tillstånd för bl.a. Göteborg.

□ *Dokument om tillstånd för en kroginnehavare att få bränna brännvin. Intressant.*

Jag fotar av handlingen- 2 sidor

□ *Tillstånd för Anna Maria Svensson å Kalfön i Öckerö att få idka krogrörelse.*

Jag fotar av – 1 sida

□ *En bunt med dokument, som avser att Commerce Rådet och Commendeuren af Kongl. Wasa orden N. Björnberg skulle överta Göteborgs kronobränneri*

Jag skriver av början på och något från en senare del av ett av dessa dokument pga av att man tydligen tidigare hade övertagit inventarier från bränneri i Strömstad..

År 1820 den 19. Junii infunno sig Undertecknade Rådman, Stads Justerare, Byggmästare och öfrige Handwerksmästare, å Kronobränneriet här i staden, för att i anledning af så wäl Kongl. Allmänna Magazins Directionens d. 30de sistl. Majj för Registratorn Herr Oeconomie Directeuren Carl Gustaf Forssell utfärdade Förordnande att i egenskap af Directionens Ombud öfwerwara den Besigtning och Inventering, som komme att verkställas å de Allmänna Magazins Inrättningen tillhörige Hus, Byggnader, Tomter, Lägenheter och Inventarii Persedlar, hwilka Herr Commerce Rådet och Commendeuren af Kongl. Wasa Orden Niclas Björnberg, såsom Arrendator af Kongl. Maj:ts och Kronans förbehållne Brännewins Brännings och Destilleringsrättighet här i Götheborg, till bruk och nyttjande på Arrende innehaft och ännu kommer att innehafwa; som Konungens Befallningshafwandes i Länet till Magistraten aflätne skrifwelse under den 12. dennes samt Magistratens på grund deraf, utfärdade Förordnande, ofwan omförmälte Besigtning och Inventering förrätta; Och hwarwid sig äfwen infunno, så wäl Herr Commerce Rådet och Commendeuren Björnberg samt Herr Directeuren Forssell, som ock Krono Magazins Förwaltaren här i staden Herr Oeconomie Directeuren Ingelman, hwilken fädt sig updraget, att emottaga de Hus, Byggnader och Inventarier, som nu komma at af Arrendatorn aflemnas.

Skulle så befinnas att de Hus, Byggnader, Inrättningar m.m. och Inventarier som Herr Commerce Rådet Björnberg nu på ytterligare arrende kommer att öfwertaga äro i sämre skick än de år 1793 emottogos, då skall en sådan försämring i anledning af 1. § i Arrende Contracten d. 2 Aug. 1793.....osv § 5-----

Det Exemplar af Besigtnings och wärderings Instrumentet öfwer de Hus, och Byggnader m.m. som Herr Commerce Rådet Björnberg än widare på Arrende kommer att innehafwa, som till Kongl. Directionen inlemnas, bör dessutom wara försedt med Herr CommerceRådets derå skrifna Qvittance, att han Byggnaderne och Inventarierne wederbörligen emottagit.-----

Stockholm d. 30 Maji 1820

Aé: Härefter följer en noggrann beskrivning av tomt, hus och byggnader och hur dessa är belägna. Ett mycket långt besiktningsdokument. Besiktningen utfördes under tiden 21 juni . 15 juli 1820.

Slutligen anmärkes att som några Nummer icke funnos å de gamle Pannorne, Hattarne och Slangorne påslagne och af sådan Anledning ej eller bestämmas kunde hwad Wigt hwarje Persedel för sig enligt 1793. Års Besigtning borde hålla, hafwa Besigtningmännen ansedt sig endast i en Summa böra upptaga Wigten å all den Koppar Herr Commerce Rådet emottagit och för hwilken Han bör answara på sätt som följjer:

Aé: I förteckningen som följer anges kolumnrubrikerna ” gammal, nu åsatt och bristande vikt och värde”. Detta markerar jag inom parentes..

Således bör Herr Commerce Rådet nu answara för 41355½ (vikt) 4567:15 (värde) – Aé: avser gammal koppar Från **Strömstads Bränneri** emottagne Pannor, Hattar och Slangor, enl. Syne Instrument af 31. Aug. 1793 22800 (vikt) 3.646:28 (värde)

Herr Commerce Rådet förklarade, att all den koppar han från **Strömstads** och Brinkebergs kullas Brännerier hitfört, skall blifwit använd till reparationer och förbättringar å härwarande Brännerieredskapen-----

Aé: I ett dokument som avser Göteborgs fögderi finns ett bevis, som var intressant. Det har rubriken Mättnings och Stämplings-bevis å Brännvinsbrännings-redskapen.

1854

Jag fotar av = 1 sida

- *Aé: Här ligger många tillstånd till destillering inom Göteborgs stad. De är daterade på 1860-talet*
- *En kladd till en skrivelse, som är skriven någon gång efter 24 dec, 1882 av nybliven gästgivare på Florön.*

T.K.

I fullföljd af de besvär, jag hos E. K. Mt reservationsvis anförte öfver EK Mts befhde i Göteborgs och Bohus län beslut den 29 december 1882, hvarigenom jemte? det jag antagits till gästgivare å Florön inom Qville härad, meddelats den bestämmelsen, att jag icke egde att utöfva den utskänkning af spirituosa, som alltifrån gästgifveriets inrättande varit dermed förunad, får jag underdånigst anföra följande.

Med i afskrift bifogade fastebref styrkes emellertid att jag före år 1869, då ..? Nådige förordningen den af samme år angående villkoren för försäljning af bränvin började tillämpas, inköpt lägenheten Florön och alltså då faktiskt var egare till gästgifveriet ehuru jag lät min moder förestå detsamma tills hennes sistlidet år inträffade död.

Wid detta gästgifveri, hwilket enligt bilagde utdrag ur KBdms protokoll är inrättadt år 1855, war, likasom vid de flesta gästgifverier, fästad skyldigheten för innehafvaren att å resande tillhandahålla "förtäring" deribland bränvin, Och likasom en sådan skyldighet, hwilken naturligtvis på samma gång var en rättighet, vid andra äldre gästgifverier under tiernas lopp alltmere ansetts innefatta rättighet att äfven åt andre än verkliga resande utskänka spirituosa, gjorde en sådan uppfattning sig gällande äfven beträffande Florö. Att det allmänna föreställningssättet varit sådant, jemväl hwad angår sistnämnda gästgifveri, framgår deraf, att utskänkning af spirituosa åt allmänheten der fortgått och i behörig ordning beskattats år efter år utan afbrott, från gästgifveriets inrättande till närvarande tid, utan någon gensaga från åklagaremaktens sida, och det enda skäl som, efter hwad jag antager, föranledt EK Mts nu öfverklagade beslut, är det, att jag, då jag anmälde mig hafva öfvertagit gästgifveriet efter min mor, icke på samma gång styrkte att jag före år 1873 (Aé: Här har 1869 ändrats till 1873 genom överskrift med annat bläck) förvärfvat eganderätten till detsamma, ty om jag icke redan då varit egare deraf, så hade jag onekligen nu icke varit berättigad att fortsätta med utskänkningen; men då jag, enligt hwad med i afskrift bilagde 3ne fastebref styrkes, redan före nämnda tid tillhandlat mig hela lägenheten Florön, var jag faktiskt egare af gästgifveriet långt innan Nådiga Förordningen den 26 Augusti 1893 utkom, ehuru jag lät min moder förestå detsamma ända till hennes sistlidet år inträffade död.

Enligt det utdrag af Göteborgs och Bohus Läns Präfnings Komités vid sistlidet år protokoll som underdånigst bifogas, är gästgifveriet å Florö uppskattadt för en försäljning af 10,000 Kannor och är den faststälde utskänkings- och minuteringsavgiften betald för innewarande försäljningsår eller till den 1 näste November.

På dessa grunder och med stöd § 12 i Nådiga Förordn. den 24 Aug. 1877 vågar? hos E K Mt jag i underdånighet anhålla, det tacktes E K Mt, med upphäfvande af E K Mts Befhdes nu öfverklagade beslut, i Nåder förklara mig berättigad att bibehållas vid den rättighet till utskänkning af spirituosa, som hittills varit gästgifveriet å Florö förunad.

Aé: Datering och namn saknas

Konvolut 2: Ansökningar om brännvinsutskänkning i Majorna 1863

Ett tunt konvolut. ----

LÄNSSTYRELSEN I O LÄN BRÄNNVIN OCH KRÖGARE

1810-1818

EII:5

Innehåller 4 konvolut med årtal på, nämligen

1810, 1813, 1817, 1818

Dokumentet ligger lösa i konvoluten. Numrering saknas på dokumenten.

Konvolut 1810

Konvolut 1813

□ Högädle Herr Cammar Rätts Råd och Lans Cammererare

Härjemte får jag äran öfversända förteckningen på de af mig opmätte och stämplade Brännevins Löft Pannor uti Norrvikans fögderie på de af Konungens Befallningzhafvande utsatte dagar.

Jag får äfven tillkännagifva at här i Norrvikans Fögderie finnes mer än Dubbelt så många Inmurade Brännevins Pannor som den ankomne Förteckningen innehåller, hvarföre jag får ödmjukast göra den förfrågan, om icke äfven dem skola mätas och stämplas, hvilket kunde skee på en och samma gång, som dem förteckningen uptager.

Mig torde äfven tillåtas fråga om dat bestås skjutslega till de ställen där inmurade Pannor finnes, sedan d^t arfvode Förordningen utstakar är otilräkeligt till så många och skingrade ställen.

Med högaktning har jag äran städse fram lefva Högädle Herr Cammar Rätts Rådet och Lands Cammererarns

Ödmjukaste

Tienare

Tanum & Kärra den 22 feb: 1813

J? Bågenholm

□ Förteckningen, som bilagts ovanstående brev, har jag fotograferat av- 3 sidor

Konvolut: 1817

Förteckning å antagne krögare år 1817

De flesta avser Göteborgs-området. Ingen i Norrviken.

På Kalfven i Öckerö socken, Askims härad antogs 28 febr. Sören Svensson.

28 febr. Ställets namn: Kalfven, Askims Härad, Öckerö Socken, Närings idkarens Namn: Sören Svensson

Konvolut: 1818

Förteckning på utfärdade Krögare Bref för år 1818

Ej dagangivelse

Här finns bl.a.

Tanums Härad, Tanums Socken, Jungbytorp Näringsidkare: Hans Jacobsson

Bullarens Härad, Naverstad socken, Långewalls såg J.J. Hellberg

På Kalfven i Öckerö står LotsDrängen Sören Swensson.

Att Strandsittaren Anders Jacobsson på Strömsberg i Draxmark Sockn af Bokenäs Pastorat, Som bor ¼ dels mil från Draxmarks Kyrka; Som söker Krögare näring, är född år Ettusende, Sjuhundrade och Sextio Nio /1769/ Octobr. den 12te /12/10/ förenar med Ordenteligt bruk af Nädemedlen god frägd och Anständig vandel, som till bevis lämnas. Svenseröd d: 16 Decembr. 1818

Clas Henric Cramer

Kyrkoherde

Sigill

Ink.den 31. Dec. 1818

Hägwälborne Herr Grefwe, General Major, Landshöfdinge, KammarHerre, Öfwer Commendant, Commendeur af Kongl. Nordstjerne Orden och Riddare af Kongl. Swärds Orden !

Enka efter Afledne Jagt Uppsyningsmannen Börje Lundberg och stadd i den mäst tryckande fattigdom, samt utur ståndsat att försörja mine många underåriga barn; vågar jag i djupaste ödmjukhet hos Eders Höga Nåde anhålla om rättighet at å Kalfsund i Öckreds Sockn, där jag är boende, få idka Krögeri under nästinstundande År 1819.-

Lika ödmjukt vågar jag för detta ändamåls vinnande äran förete Herr Kyrkoherden Rosengrens bewis, som styrker min upgift om mitt obemedlade tilstånd och i fall jag winner Krögerirättighet widfogas äfwen borgen för de Kronoskatter som för denna rörelse kan mig påföras.

Med djupaste wördnad framhårdar
Eders Höga Nådes

Allerödmjukaste
tjenarinna
Christina Lundborg
född Schouen

Aé: Påskrift på brevet lyder:

Emot den sökta Näringsrättigheten, har jag för min del icke något at ärindra, utan fasthåldre den samma tillstyrker.

Gamla Warfvat den 30 December 1818.

F.G.V? Fun?tz

Afledne Jackt UpSyningsmannen Börge Lundbergs efterlämnade Enka Christina Schouth uti Kalfsund Ökerö Socken, 28 år gammal lämnas på begäran det intyg, att hon med berömlig christendoms Kundskap och Sedlig lefnad förenar Nådamedlens bruk. Denna Enka sitter med 5 små minderåriga Barn uti ett ganska fattigt tillstånd och har als ingen förmögenhet; emedan hennes Man, Kort före sin död, var nödsakad att upgifva Staten.

Thorslanda Prästegård den 28. Novemb. 1818

Johan Rosengren
Kyrkoherde
Sigill

Underteknade answära en för båda och båda för en, som för egen skuld, för de Kronoskatter, som kunna påföras Enkan Christina Lundborg i Kalfsund ifall hon för nästa År winner Krögeri Rättigheter, hwilket härmed försäkras af Götheborg den 30de December 1818.

Carl I. Hellgren ..? Greffe
Handl: & Dykeri Commissarie ? Fiscal ?

*Här finns tillstånd att hålla Krögerie Näring å Lotsplatsen **Kalfwen** i Ökerö Sockn af Askims Härad för Sören Swenson. Tillståndet meddelat 5 jan. 1818*

Ödmiukaste ansökning.

Min ödmiukaste Begäran Hos Högä werderbörande och anholdande om Till Stånd och frihet, at få idcka Tractörs och Krögerij Näring , på Kronnholmen Kalfön uti Ökerö Socken och Västra Hisings Härad belägit war till jag wid Mantals Skrifningens för Rättningen med Nemde Socken mig Skrifteligen, anGifwit. Som her med för Säckras.

Kalfsund den 29 Decb 1818

Aldra ödmiukaste
Tjennarina
Anna Maria Hallgren

Forteckning, P^a de af underleknad Commissons Landtmätare upmätte och Stämplade Prämnens Lösspänner, å de af Tronungens Repetitive Befallningshafvandes Utsatte Dagar ute Norrvikens Fögeloruller 1813.

Harador.	Soeknar.	Præmtegaras Namn.	Præmtegaras Hemvist.	Præmtegaras Løspænner Tun	Præmtegaras Løspænner Haver	Præmtegaras Løspænner Tun	Præmtegaras Løspænner Haver
Wette.	Ske.	Truls Christensson.	Norr Ammerød	20 1/4	16 1/4	1.	
		Nandem Carl Gustafsson.	Bufo	21 1/4	32	1.	
		Haradsson. Nils Hansson.	Bufo	21	21 1/4	1.	
		Simon Eriksson.	Tolkestad	20 3/4	14 3/4	1.	
		Olof Hansson.	Bufo	23 1/4	22 1/4	1.	
		Haradsson. Othlonius	Pullen	23	28	1.	
		Erik Nilsen.	Käbo	25 3/4	21 1/4	1.	
		Maths Andersson.	Hedängen	20 1/4	17 1/4	1.	
		Hognges Hansson.	Maskeberg	20 3/4	15 3/4	1.	
		Nandem. Mathis Mattsson.	Säther	21 1/4	20	1.	
		Knut Andersson.	Thampelberg	23 1/4	23 1/4	1.	
		Pieter Hansson.	Gillberg	24 1/4	25 3/4	1.	
		Hans Halvorsen.	Kuslyft	22 1/4	25	1.	
		Sjerner Mathis Olofson.	Torgond	23 3/4	41	1.	
		Hogdahl. Simon Mathisson.	Kuslyft	20 1/4	15 3/4	1.	15
Tanum.	Tanum.	Borge Hansson.	Weddon	22 1/4	22 1/4	1.	
		Anders Andersson.	Nora Ammerød	21 1/4	26 3/4	1.	
		Johannes Hansson.	Haddeby	22	25	1.	
		Lars Andersson.	Østerr	22 1/4	22 1/4	1.	
		Hans Andersson.	Kjærherie	23 1/4	35 1/4	1.	
		Olof Andersson.	Nora Røjland	20	16	1.	
		Johannes Olofson.	Uthøj	22 1/4	17 1/4	1.	
		Johannes Jacobsen.	Sæm	19 1/4	16 3/4	1.	
		Anders Olofson.	Østerkræm	22	18 3/4	1.	
		Hans Jacobsen.	Kæpke	21 1/4	18	1.	
		Magnus Hansson.	Kvahl	18 3/4	11 3/4	1.	
		Jens Bjørnsen.	Tosum	23 3/4	34 1/4	1.	
		Seier Olofson.	Nora Røjla	21	21 1/4	1.	
		Hans Edgren.	Tosum	21 1/4	22 1/2	1.	
		Hans Svendsen.	Nora Røjland	18 3/4	22 3/4	1.	
		Inken Martamandottir.	Bufo	23 1/4	29	1.	
		Olof Olofson.	Nora Oppen	23 1/4	23 3/4	1.	
		Jacob Andersson.	Sorgard	23 1/4	24	1.	
		Haradsson. O. P. Lind.	Krusterri	21 1/4	17 1/4	1.	
		Transport.					

Tanum	Lura		Transport				19.	15.	Bull
		Halfvord Nilsson	Skalleröd	25%	49%	1.			
		Johannes Skallsson	fbw	25%	34.	1.			
		Onders Halfvordsson	Sk	20%	13%	1.			
		Onders Christofferson	Skalleröd	22.	28%	1.			
		Hans Semasson	Lumäng	23%	25%	1.			
		Christen Olofsson	fbw	21%	17%	1.			
		Olof Olofsson	fbw	22%	25%	1.			
		Nils Andersson	Häls	18%	15%	1.			
		Halfvord Andersson	Torbahl	21%	16%	1.			
		Elias Fransson	Teganderöd	19%	13%	1.			
Gille.	Gille.	Andreas Hans Salk	Tjäubacka	17%	53%	1.		29.	
		Onders Persson	Hjelp. Edsson	21%	19%	1.			
		Brjngel Olofsson	Sollhorn	21%	21%	1.			
		Carl Kjälsterr	fbw	18%	22%	1.			
		Olof Olofsson	Rör	22%	27%	1.			
		Gustaf Torjåw	Toglekjær	23%	25.	1.			
		Hans Jacobsson	Krokboäcke	23%	24%	1.			
		Jonas Nilsson	Ljåke	19%	16%	1.			
		Namdem. Angim	Däpeland	20%	20%	1.			
		Onders Larsson	Tegen	21%	20%	1.			
		Jacob Persson	Hora Jored	23.	25%	1.			
		Jacob Andersson	Skiftad	24%	29.	1.			
		Nils Tollerfson	Hora Jored	22%	27%	1.			
	Bottma	Olof Bernisfson	Skärperöa	22%	23.	1.			
		Nils Andersson	Rödölö	20%	19%	1.			
		Christen Olofsson	Bottma	23%	28%	1.			
	Svonnebj	Commisster Oeberg	Kagflätt	26.	33%	1.		17.	
Bullarn	Näverslåd	Arne Larsson	Bullarebj	20.	15.	1.			
		Telle Larsson	Tyft	21.	16%	1.			
		Jörgelbrekt Olofsson	Tagerhult	22%	20%	1.			
		Erik Andersson	Ræseröd	21%	18.	1.			
		Johannes Halfvordsson	Oflad	20%	16%	1.			
		Alf Hansson Sika	På Penan under Duane	19%	14%	1.			
		Onders Hansson	Gräbberöd	20%	16%	1.			
			Transport				7.	31.	

19. 15.				Transport	"	"	7.	21.
/	Bullam	Nagvæstæd	Lars Persen	afve Buane	"	19 3/4 16 1/8	1.	
/		Noo	Peminiferau Borggren	Smvikon	"	21. 16 3/4	1.	
/			Nandemaal Michel Hansen	Torp	"	18 1/2 18 3/4	1.	10.
/				Summa	Lijst Bæmner			41.

Uddvælt Tanum den 22 februar 1813
 H. B. Agnholm

19.
 239
 17
 41
 102

29.
 17.
 7. 31.

LÄNSSTYRELSEN I O LÄN BRÄNNVIN OCH KRÖGARE

1819

EII:6

Lösa dokument , ingen numrering.

□ Förteckning på Utfärdade Krögare Bref för År 1819

Här finns bl.a.

Tanums härad, Tanums socken, Grebbestads strand-
Wästr.Hising, Ökerö, Kalfsund

Do, do, do

Do,do,do

Qwille, Qville, Fjellbacka strand

Do, do, do

Do, do Fläskö

Hustru Catharina Lindström

Enkan Christina Lundborg

Båtskepp. O. Christenssons Hustru

Hustru Anna M. Hallgren

Andreas Bruse

Petter Åkerström

Carl Jonsson

Det mesta av materialet avser Göteborgs stad och socknarna i dess närhet.

Länsstyrelsen, landskansli, E VIIa:1 och 2

EVIIa:1

Häri ligger 3 olika "buntar"

Bunt 1: Försvarslösa personer 1789-1868-En relativt liten bunt- **Jag gick inte igenom denna bunt**

Bunt 2: Div. skrivelser 1778-1890 – en stor bunt- se nedan

Bunt 3: Fångars suppliker 1815-81- en liten bunt- se nedan

Bunt 2

Div. skrivelser 1778-1890

Jag letar huvudsakligen efter uppgifter som berör häktet i Vik.

Ank. d. 19. Juni 1863

S.d. till Länsman Ljungqvist

Till Konungens Befallningshafvande i Göteborg

Straffarbets.fången Nils Andersson från Skee socken afled i cellfängelset den 15de dennes kl. 2 f.m. af Ägghvitesjukdom (Morbus Brighti) 64 år gammal.

Göteborg i Cellfång. d.18 Juni 1863

Dr. A M ...mberg?

Här fanns 2 skrivelser, daterade i juni och juli 1866 gällande kvitto av belopp avseende benådade lifstidsfången Otto Christoffer Bergström. Ena skrivelsen avsänd av Norrvikens Kronofogdekontor.Dessutom avskrift av en redogörelse betr. utslag av Kongl. Majt.

Här finns en räkning från M.Backelin, daterad 15 sept. 1871 i Fjellbacka. Han hade varit tolk för åtalade tyske medborgaren Henri Bartel, som var instämd till tingsstället Hede den 12 sept. 1871. Av räkningen framgår följande

12 sept.1871

Skjuts från Fjellbacka till Anros 1 mil à 2 hästar	1. 60	
Wagnslega	<u>12</u>	1. 72
" " Anros till Hede 1 mil à 80 /. à 2 hästar	1. 60	
Wagnslega	<u>12</u>	1. 72
Åter från Hede till Anros 1.20 /. pr mil 2 hästar	2. 40	
Wagnslega	<u>12</u>	2. 52
" " Anros till Fjellbacka 80 /. pr mil 2 hästar	1. 60	
Wagnslega	<u>12</u>	1. 72
Traktamente för 2 dagar à 4 dr pr dag		<u>8.-</u>
Sma Rdr Rmt		15. 68

Fjellbacka den 15. Sept 1871

M: Backelin

HAR LAGT I EX.
TID
"Skriften"

Jönköpings Cellfängelse den 2 maj 1872

Till Bevakningspersonalen vid Göteborgs Läns Cellfängelse

Till svar å Eder ärade framställning den 29 sistl April få vi härmed upplysa, att utaf den arbetsförtjenst, som härstädes inflyter, erhålla vi gemensamt en sjettedel, hvilken fördelas lika emellan waktmästaren, waktkonstaplarne och waktqvinnan, så att då wi äro 6 waktkonstaplar, erhåller hvar och en af oss en åttondel af den sjettedel som tillkommer bevakningen.

Högaktningsfullt
Bevakningspersonalen

Det fanns flera andra skrivelser, som handlade om fångarnas förtjänster.

Fångtransporter från Fredrikshald till Vänersborg skedde via järnväg enligt ett antal skrivelser, som ligger med ett eget omslag.

Bunt 3: Suppliker från fångar – en relativt snabb genomgång

Här finns en skrivelse från Johannes Nätt och Johannes Löf daterad 30 jan. 1854 i Göteborgs Länsfängelse. De är belagda med "jernklädning". De anhåller om att få sina kläder tvättade och att slippa jern och boja om natten.

I Denna volym fanns huvudsakligen skrivelser, som avsåg Uddevalla, Orust m fl orter i södra Bohuslän.

EVIIa:2 1778-1893

På grund af Kongl. Fångvårdsstyrelsens skrifvelse den 13 nästlidne November uppdrages och upplåtes härmed åt B.J. Norquist i Strömstad att i egenskap af extra fångförare och med iakttagande af de skyldigheter, som enligt lag och författningar åligga fångförare, under år 1892 till Kronohäktet i Uddewalla forsla alla fångar, som från Wette härad och Strömstads stad blifva till nämnda häkte förpassade; och äro härvid fästade följande vilkor:

1:o) I ersättning för nämnda fångforsling skall Norquist ega att åtnjuta fångförare tillkommande dagtraktamente samt sextio procent af författningsenlig ersättning för fångforsling med skjuts, beräknad från fångens vistelseort till berörda kronohäkte;

2:o) Den Norquist sålunda tillkommande ersättningen eger han hos wederbörande Kronofogde eller Länsman utbekomma för hvarje gång fångforsling egt rum, sedan han visat att fångtransporten blifvit behörigen verkställd;

3:o) Skulle Norquist brista i uppfyllandet af hvad han sålunda sig åtagit, skall den, som fånge förpassat, ega att på Norquists bekostnad ombesörja fångforslingens verkställande genom annan person;

4:o) Detta kontrakt förblir gällande äfven i händelse Kongl. Fångvårdsstyrelsen under ifrågavarande tid skulle förordna att fångforslingen från ofvannämnda härad och stad till Uddevalla skall ske öfver Praestebakke, med iakttagande i sådant fall af de särskilda föreskrifter, som derom komma att meddelas.

Af detta kontrakt äro upprättade två exemplar, afsedda det ena för den sålunda antagne extra fångföraren och det andra att hos Konungens Befallningshafvande förvaras.

Göteborg i Landskansliet den 5 December 1891.

Landshöfdinge Embetet

...Oläsligt namn

Carl O Andersson

Förestående kontrakt godkännes af undertecknad, som förbinder sig att detsamma till alla delar fullgöra.

Strömstad den

Bevittnas.

Eftersom Norquists namnteckning inte finns å handlingen, verkar det som han inte hade godkänt kontraktet.

Länsstyrelsen, landskansli, E VIIa:7

1822-1861

Ank. d. 8 febr. 1826

Allerödmjukaste Memorial!

Den berättelse, som uti Höggunstiga Ordres af den 15. sistl:ne November blifvit infordrad, rörande arresterne och fångvården i Norrvikans Fögderi, får jag härmed i all ödmjukhet afgifva:

Här finnas 3:ne Häradshäkten, neml:n vid Rabbalshede Tingsställe, i Qville Härad, vid Hede Tingsställe i Tanums Härad, deri äfven Bullarens Härad deltagar, samt vid Wiks Gästgifvaregård i Wette Härad.

I afseende på dessa Häktens Läge m.m., får jag alltså upplysa:

1:o) Qville Härad's Häkte, beläget invid stora Landsvägen, nära Rabbalshede Gästgifvaregård, på undre botten och södra Gafveln uti Häradets för få år sedan af Sten uppförde Tingshus, på ett fritt fält, utan fänggård eller omgifningar, endast vid flyglarne 2:ne små uthus samt en dubbel, nära 2. alnar hög Stengärdesgård med Trädportar, består af 2:ne Rum med $1\frac{1}{2}$ alns tjocka Gråstens murar. Första rummet eller det som först passeras, innehåller $3\frac{3}{4}$ alnars höjd, $5\frac{1}{2}$ alnars längd, och $4\frac{3}{4}$ alnars bredd, med trädrossning eller tak. Det andra rummet innanför innehåller lika höjd och bredd, med $7\frac{1}{4}$ alnars längd, med hvälft Stentak. Uti begge rummen, som stundom hålla sig något fuktige, äro Tegelstens golf och Tegelstens Eldstäder med spjell samt fönster med Jerngaller. Någre andre Inventarier än 2:ne lösa Sängställ, hvartill häradet håller Sängkläder, finnas icke. – Bränsle när det behöfves, består af Häradet. – Ett vaktrum finnes på samma undre botten, nära intill arresten, så att afståndet är blott några alnar tvärs öfver förstugan eller gången. – Renhållningen plär bestridas af Vaktkarlarne och Krono Rättaren. Afträdet ligger ett stycke från arresten, uti en flygelbyggnad, dit vägen tager öfver gårdsplanen - och är vädervexlingen lätt att åstadkomma i Arrestrummen.

2:do) Tanums och Bullarens Härad's Häkte, beläget under Tingshuset, uti sjelfva Stenfoten, nära vid Stora Landsvägen, utan någon fänggård, på ett fritt fält å Gästgifvaregården Hedes inägor, skiljdt från andra hus, än den till Tingshuset hörande vagnbod – Detta fängelse anses, såsom nyligen repareradt, vara i godt stånd – Väggarne äro af Sten, circa 1 aln igenom – Det innehåller 3:ne rum af $3\frac{1}{2}$ alnars höjd-; det 1:sta $8\frac{3}{4}$ alnar långt och 6 alnar bredt; det 2:dra $4\frac{3}{4}$ alnar långt och $3\frac{3}{4}$ alnar bredt, samt det 3:dje $4\frac{3}{4}$ alnar långt och 4 alnar bredt, alla försedde med Eldstäder och galler uti Skorstenarne, med Golf af på kant stående Tegelsten – Taket utgöres af golfvet till sjelfva Huset – Fönstren försedde med inmurade Jerngaller. – Rummen äro stundom något fuktige – Andre Inventarier än Britsar, finnes icke – Sängkläder samt erforderligt bränsle består af häradet – Särskilt vaktrum finnes ej, och icke eller dertill någon lämpelig lägenhet – Renhållningen plär bestridas af dem, som bevaka fångarne – Afträde fins hvarken uti eller utom fängelset, hvilket ock vållat flere fångars flykt, och till afträde är icke eller någon beqvämlig lägenhet, sedan ingen fänggård fins – Vädersvexling kan åstadkommas i Arrestrummen.

Till begge dessa häkten, som synas i det närmaste böra svara mot deras ändamål, utom det, att de stundom äro något fuktige, hvilket svårligen kan afhjelpas, finnes icke några Plan Chartor.

3:o) Wette Härad's Häkte, beläget å Gästgifvaregården Wiks ägor, intill allmänna Landsvägen och på omkring 30 alnars afstånd från hemmanets Åbyggnader – Egentliga utrymmet af dertill hörande Tomt är 25 alnar i längd och $11\frac{1}{4}$ alnar i bredd, dervid ingen fänggård, stängsel eller omgifningar finnas. – Byggnaden, som står uppå $\frac{3}{4}$ alnars höjd öfver Jordytan, är uppförd af gråsten och Tegel, håller 19 alnar i längd och $11\frac{1}{4}$ alnar i bredd, en våning hög, indelt i 2:ne Rum, med deröfver varande vind, och hvaraf det inre är arrest – och det yttre Vaktrum – Rummens höjd 3 alnar 15 tum – det inre 8 alnar och det yttre 6 alnar långt, begge $9\frac{1}{4}$ aln breda – Eldstäderna, hvaraf en i hvarje rum, består uti af Tegelsten uppmurade Spisar med Galler i Skorstenen i Arrestrummet – Golfvet i inre rummet af Tegelsten och i det yttre af gråsten. Taken äro tätt inlagde af Bjelkar och Bräder, men ej i sådant skick, att arresten kan anses säker. I hvardera rummet är ett fönster med Jerngaller. En dubbel dörr för

hvarje rum, försedd med Järnbommar- I öfrigt äro Rummen af torr och ofuktad beskaffenhet . Husets väggar 1 $\frac{3}{4}$ aln tjocka – Inga andre Inventarier finnas i arrestrummet än en Brits för 8 personer, försedd med en Madras, stoppad med halm, en puta dito, 2:ne täcken samt en stol. – Då personer äro arresterade för brott i orten bestås ved af häradet, den årstid, eldning är nödig. Renhållningen bestrides af en häradstjenare, som derföre samt för vakthållningen njuter af häradet i årlig lön 33 Rdr 16 s. Banko.- Afträdeshus finnes, bygdt nära intill arrestrummet.- Vädervexlingen sker genom Dörrars och fönsters öppnande.-

Af förenämde beskrifning om Häradshäktenas beskaffenhet, inhämtas, att, i fråga om särskilde förvaringsrum på en gång för personer af olika kön, för personer, anklagade för svårare eller lindrigare förbrytelser, för redan dömda eller ännu under ransakning och Dom varande, för flere, såsom delaktige i gröfre brott anklagade, häktade personers förvarande i särskilde rum under ransakningen, för ankommande fångtransporter, samt för bysatta och af Concours Domare häktade Gäldenärer, är utrymmet i dessa häkten alltför otillräckligt. Men då sådana omständigheter, der så många särskilde rum skulle vara på en gång behöflige, mig vetterligen, ända hittills icke inträffat och troligen icke inträffa, så, och som hvarje häktad endast under ransakningen der förvaras, och derest han för brott blifvit dömd, vanligen afsändes till Länshäktet, så torde det nu befintliga utrymmet göra tillfyllest, hvad Qville samt Tanums och Bullarens Häkten angår.- Beträffande deremot Wette härads häkte i Wik, så är det, såsom innehållande blott ett arrestrum, redan i det afseendet för litet, och sedan detta ställe blifvit år 1819 antaget till ombytes station, den enda i detta fögderi, för ankommande Fångtransporter, är det högst otillräckligt -, hvilket föranledt mig anmoda Byggmästare Berntson derå uppgöra närlagde Beskrifning och Plan Charta samt förslag, upptagande de förändringar och utvidningar, som synas nödige . Men enär dessa förbättringar till en stor del i och för fångombytesstationen äro behöflige, torde, i min tanka, bidrag böra ske af allmänna medel till kostnadernes bestridande .

Återstår nu, att afgifva besked om de öfrige omständigheter, som uti åberopade Höggunstige Orderne äro omnämde:

1:o) Mathållningen verkställes af Gästgifvare efter den Taxa, som af Konungens Höga Befallningshafvande fastställes – Någon viss spisordning är här icke upprättad- Traktamentet består i Contant 3 s Banko och 1 $\frac{1}{3}$ mark Bröd om dagen, hvilket sednare efter Markegångspris utgör 1 s 10 $\frac{2}{3}$ r B:co, men gäller allmänt i orten 2 s 2 r å 2 s 3 r B:co marken. – Brödet gifves icke in natura, således erhåller fången Contant inalles 4 s 10 $\frac{2}{3}$ r B:co om dagen – Man har väl ännu icke just hört fången klaga öfver otillräckligheten häraf för dess dagliga behof, emedan matgifvare vanligen af mensklig ömhet fylla bristen; men för oberoende deraf, är detta traktamente för litet, och tåler en förhöjning af minst 50. proCent.

2:o) Sjukvården bestrides af Provincial Läkaren på Kongl. Maj:ts och Kronans bekostnad-

3:o) Fångars Beklädnad har här aldrig varit i fråga, ty de stadna här vanligtvis blott en kort tid, och jag känner således icke förhållandet i de härom åberopade omständigheter

4:o) Då det aldrig händer, att någon här i häkte insättes, annorlunda än för att wid Domstolen undergå ransakning, som merendels varar ganska kort tid, då här vanligen genast derefter afsändes till Länshäktet så Kommer icke någon syslösättning i fråga, och icke eller skulle man, för så kort tid kunna skaffa honom någon arbetsförtjenst – Liksom någon rörelse ej är att tillgå inom stängde fånggårdar, som ej finnas här .

5:o) I afseende på fångarnes Moraliska bildning och religions undervisning, så, enär, som förut är yttradt arrestanterns vistande i häradshäktena är så kort och obestämd, så har någon omsorg derför icke varit satt i utöfning och lärar ej eller vara vidtagen-

6:o) Vakthållningen utgöres af häradsboarne tourvis efter hemmantalet, gård från gård, utom wid Wiks häkte, der en häradstjenare, för detta ändamål, är af häradet tillsatt, hvilken, såsom förut nämndt, derför af häradet njuter 33 Rd: 16s Bco i årlig Lön.- Angående vaktrum, så är derom, wid beskrifningen af hvarje häkte, ordadt. – Någre andre Reglementen och Instruktioner för Vaktbetjening än allmänt gällande i författningar, finnas icke .

7:o) Hwad som i denna punkt förekommer, är särskilt wid hvarje häkte beskrifvet.-

8:o) Med fångars underhåll förhålls i enlighet med hvad Lagen i 1. Cap. 3 §. Straffbalken stadgar-

9:o) Arbetshus finnas icke inom fögderiet.

Då det är mig tillåtet framställa de brister, som böra afhjelpas, så anser jag, att 1:o) Wette härads häkte å Wik bör förändras i enlighet med den bifogade Plan Chartan; men att, af redan

nämde skäl, bidrag till kostnaden bör göras af allmänna medel- 2:o) Att, som fängbevakningen aldrig blir säker så länge den utgöres af allmogen, och hvilket i synnerhet faller olägligt, när hastigt påkommande inmaningar ske, någon ständig bör finnas på stället, som har bevakningen om hand, och äfven bestrider renhållningen, hvilken säkerligen nu ofta negligeras; men att Häradet bör bestå kostnaden af en sådan bevakning . 3:o) att wid Härads häktet å Hede bör, på Häradets bekostnad, anbringas särskilt vaktrum och afträde, der det möjligen kan ske lämpeligast – Strömstad den 6. februari 1826.

O V? Hedenskog

Beskrifning och Förslag öfver Arresten, belägen wid Wiks Gästgifvaregård i Wette Härad.-

Tomtens längd är 25 alnar och bredden $11 \frac{3}{4}$ alnar på en Wånings grund, muradt; byggnaden uppförd af Tegel och kullrig Gråsten till 19 alnars längd, $11 \frac{3}{4}$ alnars bredd. Rummens höjd invändes, 3 alnar 15 tum.

Denna byggnad är indeld i 2:ne Lägenheter, hvaraf ett Rum 8, och det andra 6 alnar. Murarnes tjocklek $1 \frac{3}{4}$ alnar och Golfven äro circa $\frac{3}{4}$ aln öfver jordytan, verkställda. Det större Rummet hvarest en Vaktstuga är, anses kunna afdelas med en skiljevägg till 2:ne arrest=rum, ett till hvardera af Könen; då i stället för dörren till förenämnde Vaktstuga, der blifver en fensterluft anbringad, samt äfven en Luft öppnad i Muren på Östra Längsidan, för att gifva ljus till det såmedelst blifvande ytterligare arrest=rum.

I stället för en Spis, som nedtages, blifva 2:ne nya Eldstäder anbragte; äfven anmärkes att Trossningen är enkel, och bör med Timmer, Stock intill Stock, ofvan Bjelkarne, förses.

Det andra rummet, som förut varit det enda säkra arrest=rummet, bör förses med en fensterluft på södra gaveln, för att befordra mera ljus i detta mörka rum, helst detta rum skulle vara inredt för förvarande af sådane personer hvilka äro häktade för mindre brott.

På norra ändan af detta arrest=hus, medgifver Tomten en tillbyggnad af 6 alnar, hvarest så väl Waktrum som ock en Wedbod kunna, af Binning?vägg inrättas; hvaraf dock blir en följd att en dörr derifrån, till arresten anbringas genom muren,

Medföljande Ritning eller Charta upplyser förhållandet närmare; hvarförutan här nedan är anteknad. (Aé: Jag har en fotokopia på ritningen)

Förslag:1:o) Nybyggnadens Yttre Stom.

		Banco
3 Tolfter 12 alnars Timmer med 6 tums topp till Binningsväggarne à 6 rd	18:-	
2 dito dito med 7 tums topp till bjelkar öfver och under botten à 7 r	14:-	
2 dito mindre Timmer till Tak= tillredningen à 4 rd	8:-	
1500 st Tegelsten till murningen uti Binningsväggarne à 8 rd	12:-	
16 Tolfter bräder, 6 al:r långa till vattn? tak och Gaflars inklädning à 2 rd	32:-	
50 st. Takläkten	2:-	
600 st. Takpannor	10:-	
500 st 3 tums spik à 16 s pr? 100	1:32	
1500 st 4 tums do	6:32	
200 st 7. tums do	4:-	
Murare= och Timmermans arbetslöner härtill	133:16	244:32

Inredningen i Waktstugan.

8 Tolfter bräder till Golf och Tak samt mellanskår? à 2 rd	16:-	
800 st 3 à 4 tums spik	2:32	
Arbetslöner härtill, med inberäknad fyllnad på mellanskåret	16:32	
2:ne simpla dörrar och en enkel fensterluft i denna byggnad	12:-	47:16

Till förändringen af den förra, eller nuvarande gamla Byggnaden, erfordras:

2:ne nya fensterlufter, lika med de förre, äro 1. $\frac{3}{4}$ al:r i fyrkant. I ett för allt, med Glas, och beslag samt försvarlige jerngaller, tillhopa	40:-
2:ne Dörrar, hvaraf en dubbel klädd, med beslag, Låsar, jernstång och hänglåsar; tillhopa	30:-
Till skiljeväggen och till de nya Eldstäderna åtgår:	
1000 st Tegelmursten	8:-
Ett Spjell med jerngaller i Skorstenen	6:32
Ett dito i Waktstugan, utan Galler	3:16
Arbetslön för murningen	20:-
3:ne dubbla britsar, hvarå kunna rymmas 6 personer, med bräder, spik och arbetslön, jemte ringar och bultar, tillsammans	30:-
En dubbel och 2:ne enkla Sängställen	10:-
I Tredje Rummet; 3:ne enkla Sängställen	7:24
För utbrytning i murarne af gamla fenster och dörrar samt inmurning af nya, uptages till minst	25:-
Till skarprappning utvändes och till inwändes hvitlimning m:m:, med kalk, sand och dertill hörande arbetslön, tillsammans	67:16
Summa Rd Bco	536:40

Wik den 22. December 1825

A. Berntsson
Byggmästare

Av en år 1857 daterad skriftväxling mellan myndigheterna framgår att kronofogden i Norrviken ersatt kostnader för ljus och ved för vissa intagna i häradshäktet. Detta stred emot gällande förordning. Kongl. Styrelsen öfver Fängelser och Arbetsinrättningar i Riket skriver bl.a. "en fänge, då han i kronans häkte förvaras icke på fångvårdens bekostnad äger åtnjuta ljus och ersättning för utgift dertill, således i förevarande fall ej heller bordt äga rum, Kongl. Styrelsen med afseende å hwad här förekommit och då genom fångarnes qvarsittande i häradshäktena icke obetydlig besparing i förslingskostnader upkommit, låter vid anmärkta utgiften härför bero"

Det finns flera skrivelser ikring detta. Den då tjänstgörande kronofogden var G.J.Traneus

Frågan gällde bl.a. åren 1853 och 1854.

Jag har fotokopia på den specifikation, som satts upp över de tillfällen, då kostnader uppstått.- Se bilaga.

Av specifikationen framgår att 3 fångar, som satt häktade i Vik hade fått brasor och ljus under vintern 1853-1854, nämligen Carl Torstensson 120 brasor och 30 ljus i oktober 1853, Olaus Andersson Blom 12 brasor och 4 ljus i januari 1854 och Hans Hansson sammanlagt 64 brasor och 22 ljus i februari och mars 1854.

I Hede rörde det sig också om 3 fångar, bl.a. ovannämnde Carl Torstensson, som satt där i februari 1854.

Utgifterna för Vette och Hede var ungefär av samma storleksordning, nämligen mellan 13-15 riksdaler, men i Rabbalshede uppgick kostnaden till drygt 67 riksdaler för 5 fångar, varav 2 suttit samtidigt i olika rum under tiden 1 okt.1853 till 3 febr. 1854 och tillsamman fått 770 brasor och 380 ljus.

Här finns även ett dokument med rubriken

"Anmärkningar, i afseende på räntorne m.m., wid 1825 års Jordebok för Norrwikens Fögderi i Götheborgs och Bohus Län, iakttagne wid upprättandet af Förwandlings Uträkningen för 1858 års Jordebok.

Dokumentet är från Norrvikens Häradsskrivare Traneus

Beskrifning och Förslag öfver Arresten, belägen wid Wiks Gästgifvaregård i Wette Härad.-

Tomtens längd är 25 alnar och bredden $11 \frac{3}{4}$ alnar på en Wånings grund, muradt; byggnaden uppförd af Tegel och kullrig Gråsten till 19 alnars längd, $11 \frac{3}{4}$ alnars bredd. Rummens höjd invändes, 3 alnar 15 tum.

Denna byggnad är indeld i 2:ne Lägenheter, hvaraf ett Rum 8, och det andra 6 alnar. Murarnes tjocklek $1 \frac{3}{4}$ alnar och Golfven äro circa $\frac{3}{4}$ aln öfver jordytan, verkställda. Det större Rummet hvarst en Vaktstuga är, anses kunna afdelas med en skiljevägg till 2:ne arrest=rum, ett till hvardera af Könen; då i stället för dörren till förenämnde Vaktstuga, der blifver en fensterluft anbringad, samt äfven en Luft öppnad i Muren på Östra Långsidan, för att gifva ljus till det såmedelst blifvande ytterligare arrest=rum.

I stället för en Spis, som nedtages, blifva 2:ne nya Eldstäder anbragte; äfven anmärkes att Trossningen är enkel, och bör med Timmer, Stock intill Stock, ofvan Bjelkarne, förses.

Det andra rummet, som förut varit det enda säkra arrest=rummet, bör förses med en fensterluft på södra gafveln, för att befordra mera ljus i detta mörka rum, helst detta rum skulle vara inredd för förvarande af sådane personer hvilka äro häktade för mindre brott.

På norra ändan af detta arrest=hus, medgifver Tomten en tillbyggnad af 6 alnar, hvarst så väl Waktrum som ock en Wedbod kunna, af Binning?vägg inrättas; hvaraf dock blir en följd att en dörr derifrån, till arresten anbringas genom muren,

Medföljande Ritning eller Charta upplyser förhållandet närmare; hvarförutan här nedan är anteknad. (Aé: Jag har en fotokopia på ritningen)

Förslag:

1:o) Nybyggnadens Yttre Stom.

		Banco
3 Tolfter 12 alnars Timmer med 6 tums topp till Binningsväggarne à 6 rd	18:-	
2 dito dito med 7 tums topp till bjelkar öfver och under botten à 7 r	14:-	
2 dito mindre Timmer till Tak= tillredningen à 4 rd	8:-	
1500 st Tegelsten till murningen uti Binningsväggarne à 8 rd	12:-	
16 Tolfter bräder, 6 al:r långa till vattn? tak och Gaflars inklädning à 2 rd	32:-	
50 st. Takläkten	2:-	
600 st. Takpannor	10:-	
500 st 3 tums spik à 16 s pr? 100	1:32	
1500 st 4 tums do	6:32	
200 st 7. tums do	4:-	
Murare= och Timmermans arbetslöner härtill	<u>133:16</u>	241:32

Inredningen i Vaktstugan.

8 Tolfter bräder till Golf och Tak samt mellanskår? à 2 rd	16:-	
800 st 3 à 4 tums spik	2:32	
Arbetslöner härtill, med inberäknad fyllnad på mellanskåret	16:32	
2:ne simpla dörrar och en enkel fensterluft i denna byggnad	<u>12:-</u>	47:16

Till förändringen af den förra, eller nuvarande gamla Byggnaden, erfordras:

2:ne nya fensterlufter, lika med de förre, äro 1. $\frac{3}{4}$ al:r i fyrkant. I ett för allt, med Glas, och beslag samt försvarlige jerngaller, tillhopa	40:-	
2:ne Dörrar, hvaraf en dubbel klädd, med beslag, Låsar, jernstång och hänglåsar; tillhopa	30:-	
Till skiljeväggen och till de nya Eldstäderna åtgår:		
1000 st Tegelmursten	8:-	
Ett Spjell med jerngaller i Skorstenen	6:32	
Ett dito i Waktstugan, utan Galler	3:16	
Arbetslön för murningen	20:-	
3:ne dubbla britsar, hvarå kunna rymmas 6 personer, med bräder, spik och arbetslön, jemte ringar och bultar, tillsammans	30:-	
En dubbel och 2:ne enkla Sängställen	10:-	
I Tredje Rummet; 3:ne enkla Sängställen	7:24	85:24
För utbrytning i murarne af gamla fenster och dörrar samt inmurning af nya, uptages till minst	25:-	
Till skarprappning utvändes och till inwändes hvitlimning m:m:, med kalk, sand och dertill hörande arbetslön, tillsammans	67:16	
Summa Rd Bco	536:40	

Wik den 22. December 1825

A. Berntsson
Byggmästare

Av en år 1857 daterad skriftväxling mellan myndigheterna framgår att kronofogden i Norrviken ersatt kostnader för ljus och ved för vissa intagna i häradshäktet. Detta stred emot gällande förordning. Kongl. Styrelsen öfver Fängelser och Arbetsinrättningar i Riket skriver bl.a. "en fänge, då han i kronans häkte förvaras icke på fångvårdens bekostnad äger åtnjuta ljus och ersättning för utgift dertill, således i förevarande fall ej heller bordt äga rum, Kongl. Styrelsen med afseende å hwad här förekommit och då genom fångarnes qvarsittande i häradshäktena icke obetydlig besparing i forsslingskostnader upkommit, låter vid anmärkta utgiften härför bero"

Det finns flera skrivelser ikring detta. Den då tjänstgörande kronofogden var G.J.Traneus

Frågan gällde bl.a. åren 1853 och 1854.

Jag har fotokopia på den specifikation, som satts upp över de tillfällen, då kostnader uppstått.- Se bilaga.

Av specifikationen framgår att 3 fångar, som satt häktade i Vik hade fått brasor och ljus under vintern 1853-1854, nämligen Carl Torstensson 120 brasor och 30 ljus i oktober 1853, Olaus Andersson Blom 12 brasor och 4 ljus i januari 1854 och Hans Hansson sammanlagt 64 brasor och 22 ljus i februari och mars 1854.

I Hede rörde det sig också om 3 fångar, bl.a. ovannämnde Carl Torstensson, som satt där i februari 1854.

Utgifterna för Vette och Hede var ungefär av samma storleksordning, nämligen mellan 13-15 riksdaler, men i Rabbalshede uppgick kostnaden till drygt 67 riksdaler för 5 fångar, varav 2 suttit samtidigt i olika rum under tiden 1 okt.1853 till 3 febr. 1854 och tillsamman fått 770 brasor och 380 ljus.

Här finns även ett dokument med rubriken

"Anmärkningar, i afseende på räntorne m.m., wid 1825 års Jordebok för Norrwikens Fögderi i Götheborgs och Bohus Län, iakttagne wid upprättandet af Förwandlings Uträkningen för 1858 års Jordebok.

Dokumentet är från Norrvikens Häradsskrivare Traneus

**LÄNSSTYRELSEN
LANDSKANSLIET
E XIIIa:4
om vägar**

Volymen innehåller först en bunt lösa dokument och sedan ett större antal, samlade i ett brunt omslag, som inte är märkt.

Allra först bland de lösa dokumenten ligger ett blad, på vilket står

BERÄTTELSE TJENANDE TILL EN NY WÄGWISARE 1770

Dokumentet därefter och före det bruna omslaget avser just berättelser om och olika förslag betr. vägarna. Jag går igenom och ser om något avser Norrvikens fögderi.

På slutet ligger även andra handlingar, som avseende vägar, såsom omläggningar och förbättringar. Samma typ av handlingar ligger även i det bruna omslaget, så uppdelningen i volymen på det som ligger i och det som ligger utanför omslaget har inte någon betydelse, såvitt jag förstår.

REDOGÖRELSE FÖR VÄGARNA FRÅN UDDEVALLA TILL SVINESUND

Dokument, daterat 8 mars 1770

Inkom den 31 martii 1770 ifrån Lands Contoiret

Till Allerödmiukast efterlefnad, af Kongl. May:ts och Riksens höglofl. Kammar Collegii förordnande, och Kongl. Landzhöfdinge Embetets thertill gifna befallning att Betieningen hwar i sitt District skola upgifwa riktige förteckningar och anledning till en ny vägwisares uprättande, utwisandes huru på stora landswägen icke allenast huru långt emillan gästgifwaregårdarne är utan beskrifwa alla derifrån löpande biwägar kyrkor, säterier, Påstgårdar Boställen och Prästegårdar med mera, som högbemålte Kongl. Collegium äskat; Har iag uti mitt District sådan en förteckning uprättadt, som här med i underdånighet insinueras.

denna Förteckning tager sin begynnelse i från Uddevalla stad, till Swinsund, deräst Norige möter. Ifrån Söder til Norr.

Giästgif- waregår- dars namn	Miletal mil fr
Uddevalla	osv
Swarteborg	Till Rabbalshed Giästgifwaregård 1.-

Strax nedanför gården ligger Capitains Bostället wid Bullare och Sörbygdens Compagnie Skierfwum äfwen ligger in uti selfwa gästgifwaregården Swarteborgs Kyrka andra anexen till Foss, 1½ fierding härifrån löper en Biwäg öster ut, igenom Bullarens härad eller Nafwerstads Pastorat 2ne sochnar. ½ mil på den vägen och södra sidan möter Bullare siön, som håller 4 mihl i längden, som på halfwa vägen kröker i Norr, och hafwer sin utrinsel igenom Norrige till Idefiohl wid thenna wästra ändan ligger en wälbygd Gård Carleholm, häradzhöfding Rahmn tilhörig och ej fult ¼ dingz wäg till gästgifwaregården Skånrod, hwarifrån skiutsas till Höstad. 1½ mil, bredewid vägen 1/8 mil är Lieutenants Bostället wid Bullarens Compagnie belägit, Westersätter kallat, och wid pass ½ mil therifrån ligger Moo Kyrka söder wid siön, af trä bygd, och anex till Nafwerstad, 3/4dingz wäg är till Nafwerstads Kyrka och Prästegård derifrån liggandes wid siön Bullären, som då pekar i Norr och hafwer sin utrinsel i genom Norrige och Enningedals sochn förbii Bärby Herregård, hwaräst, hwaräst (Aé: Det står 2 ggr) det namnkunniga laxefisket idkas,

	ifrån Östad till Wassbön 1½ mil, en fierdingz wäg therifrån är en väg och en qwarn i fult gående, hr Capitain Orichmont tilhörig, wid <u>Wassbön</u> är Gräntsetulkammare, och sidsta gården till Norska gräntsen wid sågen, är en bro öfwer Elfwen kallad <u>Längevals Bro</u> theröfwer löper en wäg at rida öfwer <u>Kynnefiäl</u> hwilket är 2:ne styfwa mihl till <u>Krogstads</u> Pastorat hwaraf helften ligger dit och andra helften hör till <u>Nafwerstads Giäld</u>. Widare ifrån stora landzwägen litet stycke thememillan som denna wägen aftogs, löper en ridewäg förbi <u>Stenehed</u> wäster ut förbi Cornets Bostället <u>Berg</u> wid Sotenäs Compagnie öfwer <u>Dofvelandshed</u> till en Biwäg, som kommer från <u>Rabbalsheds</u> giästgifwaregård ungefär ½ mil lång, then leder ock till Seteriet <u>Stora Wrem</u> wid gården Stenehed hålles Regiments möten och mönstringar med Bohus Läns Dragoune Norre Esquadron, heller 4. Compagnier som består af 504 man	
(Ny sida)	ett litet stycke från landzwägen wid Stenehed öster ut, ligger Påstgårdens Giäskie.	
Rabbalshed	till Hede giästgifwaregård	1, 1
	här är Tingz hus och hålles 3ne Ting om året, med <u>Qville</u> och <u>Bullarens</u> härader, ligger här när in till Capitains Bostället för Sotenäs Compagnie <u>Ledum</u> löper och derifrån en biwäg till <u>Qville</u> kyrka tre fierdingz wäg lång på hwilken Dofvelandsheds wägen infaller, Prästegården <u>Qville</u>, med kyrkan ligger tillsammans och ½ fierdingz wäg therifrån är Säteriet <u>Stora Wrem</u> beläget, ridewäg ¾ mil går till Skiärgården, och <u>Fiällbacka Strand</u> med flere fiskelägen, Påstgårdens <u>Solhem</u> ligger wid stora landzwägen en fierdingz wäg ifrån Rabbalshed, <u>Tanums Kyrka</u> som är med bly täkt, samt <u>Tanums Prästegård</u> är strax wid giästgifwaregården <u>Hede</u> belägne, löper ock i från kyrkan en farewäg upp till Nafwerstad ungefär 1½ mill öfwer <u>Tyfte Fiäl</u>	
Hede	giästgifwaregård till <u>Skiällar</u> är	1, ½
	En Biwäg går neder wäster åt sökanten ½ mill lång till <u>Grebbestad Strand</u> hwaräst en höstmarknad årligen hålles, wid thenna wäg är Capitains Bostället för Tanums Compagnie <u>Klefwa</u> beläget, Prästewägen Nordoust till annexen <u>Lur</u> löper ock 1 ¼ mil räknadt, påstgårdens <u>Wahl</u> ligger wid stora wägen ¼ wäg från Tanum heller Hede	
Skieller	till <u>Wiks</u> giästgifwaregård	-,3
	här wid är häradzhöfdinge Bostället för Norrwikans Jurisdiction <u>Kragenäs</u> beläget, en biwäg löper til <u>Lurs Kyrka</u> härifrån ½ mil lång påstgårdens <u>Hesland</u>, är i stora landzwägen belägen 1½ fierdings wäg från giästgifwaregården	
Wijk	till <u>Nedre Eigst</u> giästgifwaregård	1,-
	här är Tingzhus och hålles Ting med Wette härad 3 gånger om året alla möten och stämmor hålles och här som Kongl. May:ts och Kronans dienst beträffar, en half mil härifrån är Kronofogde bostället <u>Wettelanda</u> beläget desförinnan Prästgårdens <u>Warp</u> lite aflägs från wägen wid Wettelanda är en bro öfwer älften, <u>Wettelands Bro</u> benämbd theröfwer är Kongzwägen till wänster och	
(Ny sida)	och en biwäg till höger up till <u>Skiee Kyrka</u> som ock med bly är betäkt, Prästegården är ock derwid belägen, farewäg härifrån om sommartiden är så wäl till <u>Krogstrand</u> at sätta sig öfwer till Norrige 1 mil från Skiee, som ock, till Näsingel öfwer Näsingel Ås till <u>Helle</u> tulkammare at ther komma öfwer till Friedrichshal hwilken wäg räknas för 1½ mill, men om wintren enär siön <u>Langen</u> ½ mil, och <u>Idefiol</u> 1 mil från Krogstrand bära, så är the resande, i synnerhet de Norske wäl hulpne, och hafwa god wäg då är skiuts i giärdesgård wid Wetteland til <u>Jörlef</u>, ¾ derifrån till Ödsby ¾ding i Näsingel sochn ther kyrkan och Prästegården <u>Nesinge</u>	

äro belägne till Helle Tulkammare $\frac{1}{2}$ mil öfwer siön, till Friedrichshall. Ifrån Wettelanda Bro på västra sidan är en fulkommelig kommelig (Aé: Det står så) landzwäg, som påstgången äfwen är till Strömstad 3 fierdings wäg, hwartil giästgifwaregården Källekin till skiutsning anslagen är, in emot staden är påstgården Röd belägen,

Nedre Eigst till Hogdal är 1,-

mäst $\frac{1}{4}$ ding wäg här ifrån, på västre sidan kommer en fulkommen landzwäg från Strömstad in uppå denna Kongwägen som går in till Säteriet Blomsholm och är $\frac{1}{2}$ mil så emillan staden, som giästgifwaregårdarne Eigst och Hogdal, en fierdingz wäg therifrån ligger en wälbygd gård Dyne wid en inlöpande Kihle eller wik utur salta siön Dyne Kile kallad, sedan kommer giästgifwaregården

Hogdal till Swinsund 1,-

denna giästgifwaregård håller och Påstföringen som om söndagarne ankommer ifrån Strömstad til gården Skogar, hwilken, förer den in till Friedrikshal, och om måndagarne återkommer, och af begge desse påsthemman föres till Strömstad igen, denna giästgifware skutsen för de Norske färgas öfwer sunnet och $\frac{1}{2}$ Norsk mil på andra sidan till der warande giästgifwaregård, här ligger och Hogdals Kyrka, warandes wid Swinsund icke allenast färgeplats öfwer Sunnet utan ock

(Ny sida)

för dem som åstundar kunna få båt upp effter fiolen, in till Friedrikshall stad, som räknas $\frac{3}{4}$ mihl här är ock gräntse tulkammare, äfwen är med Kongl. May:ts och Kronans kostnad bygd stenhus med wakra rum, och andra nödige hus till de resandes stora beqwämlighet.

Summa 10, $2\frac{1}{2}$

Föregående förteckning har iag till det nogaste som witterliget är uprättat, och anteknadt, hwad mig anbefalt warit, men hwad skiärgården angår, har iag med ingen säkerhet kunnat beskrifwa miletalet, heller hwarje öö och strand, som i detta District finnes. Datum Husbo d:n 8 Martj 1770

Joh. Wolfdauer

Här finns även en förenklad förteckning från samma år, som innehåller liknande avståndsuppgifter som ovan men där milantalet är uppdelat på ständig väg, winterväg och siöväg.

Förteckning till WägWisare utj Wätte härad.

	Miletalet Ständig väg	Winter väg	Siö väg
Ifrån Färgestället Svinesund wid norska Gräntsen i Hogdals socken, till gästgifwaregården Stora Hogdal	1	1	-
Ifrån Svinesund, till Hälle Tull Cammare i Lommelandz socken, beswärlig väg	1 $\frac{3}{4}$	1 $\frac{3}{4}$	-
Ifrån Svinesund, till lastage Platsen Saltbobacken i Lommelandz socken	$\frac{3}{4}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$
Ifrån Hogdals Kiörka, till Näsing Dito	1	1	-
Ifrån Hogdals Kiörka, till Lommelandz Dito	1 $\frac{1}{2}$	1 $\frac{1}{2}$	-
Ifrån Lommelandz Kiörka till Näsing Dito	$\frac{3}{4}$	$\frac{3}{4}$	-
Ifrån Hogdals Gästgif:regård, till Strömstad	1 $\frac{1}{4}$	1 $\frac{1}{6}$	-
Ifrån Gästgifwaregården Hogdal, till hielpe gästgifwaregården Neder Eigst	1	$\frac{7}{8}$	-
Ifrån bem:te Hogdal, till lastage Platzsen Dyne Kihlen hwarest är anlagd ett Tegelbruk	$\frac{1}{4}$	$\frac{1}{6}$	$\frac{1}{6}$
Ifrån bem:te lastage Platz ock Tegelbruk, til ett Tegelbruk äfwen wid landzwägen på skattehemmanet Backe Rogstad i Skie sockn	$\frac{3}{4}$	$\frac{3}{4}$	-
Ifrån sistberörde Tegelbruk, till ett Dito nyl:n anlagd i Lommelandz socken	2 $\frac{1}{4}$	2 $\frac{1}{4}$	-
Ifrån Säteriet Blomsholm, som ligger ett Musvet skott från st:a landzwägen, till staden Strömstad	$\frac{3}{4}$	$\frac{3}{4}$	-
Ifrån bem:te Säterie till herrg:? Flateby	$\frac{1}{8}$	$\frac{1}{8}$	-
Ifrån hielpe gästgif:regården Eigst, till gästgif:regården Wik	1	1	-
Ifrån Wik till hielpegiästgif:regården Skiälleröd i Tanums härad, Lurs socken	$\frac{3}{4}$	$\frac{3}{4}$	-
+ Ifrån Strömstad till Håsteskiiftet Källekind	$\frac{3}{4}$	$\frac{5}{8}$	1
Ifrån Källekind til gästgif:reg:n Wik	$\frac{3}{4}$	$\frac{3}{4}$	-
Ifrån Fogde Bostället Wetteland som ligger wid st:a landzwägen, till härads-skrifware Bostället Rellen	$\frac{5}{8}$	$\frac{5}{8}$	-
Ifrån Fogde Bostället Wetteland, till Crono ländzmans Bostället Biörneröd	1 $\frac{7}{8}$	1 $\frac{7}{8}$	-
Ifrån Skie Kiörka til Båleröd strand	$\frac{5}{8}$	$\frac{5}{8}$	-
Ifrån Båleröd strand, öfwer siön, till Gymnasj hemmanet Nyckleby	-	$\frac{1}{4}$	$\frac{1}{4}$
Derifrån till Tiernö Kiörka	$\frac{1}{4}$	$\frac{1}{4}$	-
Ifrån Tiernö Kiörka, till Kåster ön	-	-	1
Ifrån Koster till Strömstad	-	-	1 $\frac{1}{8}$
Ifrån Påstg:n Röd wid Strömstad till Påstg:n Warp	1	1	-
derifrån till Påstg:n Hesland i Lurs socken	$\frac{3}{4}$	$\frac{3}{4}$	-

Flere omständigheter, än som här ofwan före är anfördt, till en Ny Wägwisare igienom Wätte härad, är icke att iacktaga. Wetteland d:n 3 Martj 1770

Joh:P: Holmström

Aé: Liknande förteckningar finns för Tanums, Bullarens och Qwille härader.

Ytterligare en förteckning, som avgetts i mars 1770.

Förteckning eller underrättelser från Norrvikans fögderies Häradsskrifware Contoir, till en **ny wägwisares** utgifwande, uprättad till aller ödmjukaste följe af Konungens Högrespective Befallningshafwandes höggunstige befallning under den 29de nästl:ne Januarii grundad på Kongl. May:ts och Riksens Höglofl. Cammar Collegii bref derom af den 27 Martii 1768 neml:n

Aé: Häri tycks inte finnas något utöver vad som uppgivits i de tidigare förteckningarna.

Ett antal protokoll mm som berör vägar.

Betr. Norrvikens fögderi finns ett ärende **betr. väg vid Dynekilen**. I skrivelse från befallningsman står bl.a.

”Wette Häradsoarne nu blifvit vid Härad Rätten hörde, rörande underhållandet af pål- och Räckverket å den vid Dynekilen belägne väg, får jag med öfversändande af Härad Rättens Domboks Utdrag i frågan, äfven återställa förra Domboks Utdraget af den 23, Junij nästl. år- Wettelanda den 2 mars 1837.

C.J? Hedenskog ”

Dokument om beräknad arbetskostnad för omläggning av väg vid Svinesund, daterad 28 juli 1838.

”Arbets och Kostnads Förslag

för en ny väg till undvikande af Svinesunds.backen, en ny väg, hvarigenom Spekebergs backarne undvikas samt omläggning af Hogdals brinkarne.”

INNEHÅLLET I DET BRUNA OMSLAGET

Första dokumentet i omslaget; det har 64 sidor.:

Undersökning om landsvägarnas förbättring. – Redogörelse daterad Stockholm i januari 1848 om landsvägarna längs "hafskusten från Flenninge Gästgifwaregård wid Helsingborg till Swinesund vid Norrska Gränsen".

OBSERVERA: På sidan 49 har man börjat skriva 3 större kolumner, som var och en är uppdelad i ytterligare 3 kolumner.

Rubrikerna över de 3 kolumnerna är

Gamla Vägen

Nya Vägen

Skillnad –under denna rubrik står i de 2 första underkolumnerna tecknen + resp. -- Troligen avses härmed lutningen på vägen

Dessa kolumner är endast ibland utnyttjade och är då fyllda med siffror)

Transumt

Till Styrelsen för Väg- och Wattenbyggnader!

Till följd af det updrag som blifwit mig lemnadt, att verkställa undersökning om behovet af, och lämpligaste sättet för Landsvägens förbättring eller omläggning längs hafskusten från Flenninge Gästgifwaregård wid Helsingborg till Swinesund vid Norrska Gränsen, får jag wördsamt afgifwa nedanstående beskrifning öfwer de anmärkningar och förbättringar som jag enligt instruction ansett mig befogad att uptaga.

.....

(Aé: Jag skriver av delar av redogörelsen, som berör landsvägen ovanför Dingle, dvs ungefär Norrvikens fögderis område.- Jag skriver i vissa fall endast benämningen på vägsträckan. I början är de omtalade ställena på vägen understruken. Sedan har man slutat med det på några ställen. Jag har strukit under samtliga, som jag tror, att man missat att stryka under i den här gjorda transumten.)

Sid 49.

53o)

För att undvika Svarteborgs Käfvestads? och Wäsjö lider bör ny väg anläggas ifrån Ladugården å Båtsmanstorpet der Olof Svartberg bor, söder om Svarteborgs Gästgifwaregård och fortgår i rät linea wester från Landsvägen norr ut öfver Svarteborgs och Kaptens Bostället Skjervums till Blåsupp der linien går 46 alnar nordost från manhuset; vidare uti svackan öfver hemmanet Slagängen till Major Prytz Egendom Wäsjö der linien går genom Trädgården utmed sjöstranden, tätt intill Stall och Ladugårdsknuten öfver Wäsjö gårde, ut till Landsvägen 1.375 alnar norr om den vid Wäsjö stående milstenen.....

Sid 50

54o) Stolpestyckebacken, 274 alnar lång-

55o) Gässjö backen-

56o) Klefs backar-

Sid 51

57o) Pålhusbackarne, 2ne stycken.....-

58o) Knafseredsbackar-

59o) Rabalshede backar-

60o) Rabalshede Backen vid Gästgifwaregården Kollhusliden?, Trädesbacken, Solhems och Hardebro liderne med flere smärre up och utförsbackar, kunna undvikas om ny Landsväg anlägges från gamle Landsvägen 225 alnar söder om den vid Rabalshede stående milstenen åt öster öfver vägen som går till kapstens bostället Ledum ut igenom svackan och utmed bäcken som går i densamma öster om Soldatbostället Kollhus der linien vid svackans Slut ledes ännu mera åt öster intill den lilla kullen som liknar en ättehög och skär sedermera gärdet på sned öster ut till hemmanet Kyrningstorp.....-

61o) Hurdehälla eller Huttebacken-

62 o) se pagina 58.

63o) Ifrån Hällevads bro vid Hoftorp förbi Tannums kyrka och Hede Gästgfvaregård till Tannums by finnes en mängd backar af svårare beskaffenhet, för hvilkas kringgående flera undersökningar verkställes, såväl å hela linien som partiela delar af densamma. För att rätt väl kunna

Sid 53

upsöka en någorlunda plan linie för Landsvägens läggning i en sådan fjälltrakt, behöfde man visserligen en längre tid än som jag ägde att disponera; dock hoppas jag att den linie som af mig blifvit uppgången är den jemnaste som finnes, men har den olägenheten att vara 1/8 dels mil-längre. Den nya linien bör taga sin början 200 alnar söder om Hällevads bro, därifrån den framgår Wester om husbehofsqvaren emellan bäcken och Hoftorps åbyggnader öfver en djup dahl norr om Soltorp? och vidare norr om, nära intill hemmanet Tofts? Ladugård som äges af Anders Andersson. Därifrån afgår linien i rät linea öfver åker och ängsgårdene fram till svackan, och i kring bergen på Ryds ägor, söder om nämde hemmans Soldattorp, ytterligare i Westlig riktning till hemmanet Bro, der linien förbigår nära öster detsamma ut till Hoghems ån, derstädes kallad Broelf, och öfver densamma utmed bergen i Nordlig riktning längs dalen vester? om hemmanet Litslebys Soldattorp ut till gårdsvägen hvilken följes emellan bergen öster förbi Litsleby i rät linie öfver gärdet ut till Svackan

Sid 54

emellan bergen, hvarifrån linien med någon dragning åt vester framgår i däliden öster om hemmanet Kärra, och vester under backen å gårds eller farvägen midt för Bolins brännerie i Säm, därifrån nämde farvåg hufvudsakligen följes igenom Säms hemman .-.-.-

BRÄNNERIE

Sid 55

.-.-Derifrån är med få och obetydliga undantag linien nästan plan förbi Säm Skärbobro, fram till Stenebacka dal norr om Arendal. Öfver Arendals bäck bygges en bro med 6 alnars hvalf. Ifrån den ringa stupningen från Stenebacka dal, är linien plan fram till Landsvägen vid Tannams by.

(Aé: Här finns kolumnfördelningen, som jag nämnde i ingressen. Den anger "Gamla vägen", "Nya Vägen" "Skillnad"

De följande backarna står under "Gamla vägen"-kolumnen)

Sid 56

Rungslängsbackarne .-.-.-

Lundby backarne

.-.- backarne vid bron i Gerums gjärde, Hoghems och Stigbergs backarne.-.-

Sid 57

Hjerpelidens stupning.-.-.-

Sid 58

62o) Skuggsbergsbacken .-.-.- (Aé: Betr. 63o)- se ovan)

64o) Tannams backe och krokiga väg .-.-.-

Sid 59

65o) Buare backen. Ny väg bör anläggas vester om den gamle och börja 600 alnar söder om Hans Halvarssons manhus i wester Bua och fortgå i rät linie uti svackan nedanför Bua hemmans åbyggnader till Landsvägen norr om grushålan 150 alnar söder om Bränneriet i Skälleröd. – Landsvägens bredd är på flera ställen endast 5 alnar sällan öfver 7. Den lilla höjden vid grushålan nedschacktas 3 alnar som användes till grus för öfrigt är linien alldeles plan.

.-.-.-

66o) Skälleröds bro och backar. Till undvikande af backarne och den stora kröken som Landsvägen innehar straxt norr om Hoge bro, bör anläggas ny väg som börjar 90 alnar norr om Johannes Mattssons i Skälleröd stugebyggnad och går i rät linie derifrån norr ut öfver till bron midt för hemmanet Kil.

Skälleröds bro och backar 596 alnar

jemn väg 439 "

1,035: 1.12: 63,3 – 755:00: - 270:63,3

Ny bro om 6 alnar hvalf bygges öfver ån.

Sid 60

67o)

Hesslands backar. Ny väg börjar 900 alnar söder, om den vid Hessland belägna milstenen och 25 alnar norr om trumman och anlägges åt vester uti svackan under Hesslands ladugård till Landsvägen åter, 550 aln. norr ifrån Olof Hanssons i Hessland förstugudörr. Nya vägen blir nästan alldeles plan.

	Gamla vägen	Nya vägen	Skillnad
			+ -
Hesslands backar	202. 1,16. 23,6		
Dito	225. 1,7. 43,0		
Småbackarne	138. 1,12. 20,9		
jemn väg med ringa stupning	1,900. 1,7. 87,5	1,375. 0 0	" 525. 87,5

68o) För att undvika den långa utförs Hogarebacken och 2ne upp och utförs mindre backar samt den krokiga Saltingsvängen?, bör anläggas ny väg 210 alnar söder från Billings Backstuga kallad Sandhögen under hemmanet Häddängen och utgå öfver hörnet af Häddängens gjärde in på torpet Sandhögens lycka åt wester emellan 2ne höga berg i en dalgång bakom bemalte Backstuga, hvarifrån linien afgår från norra hörnet af vestra berget i rät linia öfver gjärdet till 30. alnar öster om hemmanet Hogareds Ladugård och vidare emellan ett gammalt Brännerie och Berget, öfver åker och ängsmark i svackan up emellan bergen till kröken på Saltingsvängen, å Landsvägen från hvilken uppmurning och fyllning verkställes till jemn stupning fram till Hogareds Ladugård.

AR 1848

	Gamla vägen	Nya vägen	Skillnad
			+ -
Hogareds förste utförsbacke	504. 1,16. 48,7		
Do midt för Hogared	120. 1,13. 17,4		
<u>Sid 61</u>			
mindre stupning	170. ---- 15,0		
Salting svängen	326. 1,16. 22,6		
Jemn väg och ringa stupning	508. --- ----		
	1,628. 1,13. 97,3	1,250. 1,23. 51,2	" 278. 46,1

69o) Elsängsbacken afschacktas på höjden och fylles nedanför till jemn stupning

213. 1,17 22,5	213. 1,20. 20,0	0 0	2,5
----------------	-----------------	-----	-----

70o) Hålmonsbacken. Ny väg anlägges åt wester genom grushålorna hvilka nedschacktas 2½ alnar, hvarifrån vägen uppmuras och fylles till jemn stupning vid berget

278. 1,16. 29,4	275. 1,20 19,0	- 3.	10,4.
-----------------	----------------	------	-------

71o) Hustysbacken afschacktas och fylles

362. 1,19. 31,6.	362. 1,20 30,0	0 0	1,6
------------------	----------------	-----	-----

72o) En liten utförsbacke vid första ankomsten till ån Wättlan afschacktas och fylles

79. 1,13. 14,4.	7,6. 1,20. 12,0.	" 3.	3,4.
-----------------	------------------	------	------

73o) Ehuru det finnes en någorlunda jemn väg ifrån Wiks förbi Eigsts Gästgifvaregård till Strömstad, är dock den ¼ mil längre omvägen hinderlig för trafiken till staden, och som mig är föreskrifvit att vid undersökning om vägarnes förbättring taga vägen åt Strömstad och Svinesund, så kunde jag ej annat än undersöka den genaste Landsvägen som går förbi Källekinds Gästgifvaregård, till följd hvaraf undersökningen däråt verkställdes.

För att undvika de svåra backar som finnes å Källekindsfjället, är ingen annan lägenhet än att föl-

Sid 62

följa Wattendraget så mycke som möjligt, hvarföre väglinien bör taga sin början, från den, närmast från Källekinds Gästgifvaregård mot norr belägne backe i svängen, 460 alnar öster om milstenen och utgå rätt fram öfver maden i samma linie som Landsvägen, utmed ån circa 10 alnar från åns bredd, och framgå till Skogeberget utmed sjön Strömvattnet och sedermera öfver ängsmarken och sankar kærret i rundsväng efter stranden till berget vid svackan uppå hvilket man småningom ifrån dess början uppstiger i enliden (Aé: Det tycks stå så) till jemn stigning emot svackans höjd, från hvilken linien utgår i rät linie till Landsvägen vid vägmärket som skilljer emellan Källekind och Ingalsersöds väg som är stående 419 alnar från den norr ut belägne milstenen. Vägen utmed ån och sjön till Skogeberget 1.725 alnar, uppmuras och fylles circa 1 aln öfver nuvarande jordytan vid ån. Vid Skogeberget 85 alnar långt, spränges för vägens halfva bredd hvarmed fylles i sjön, som d.4 Nov. 1847 tio alnar utom berget, ej var mer än 2 alnar djup på fast botten. Vid liniens upgående från sjön, som börjar vid madens slut, bör jemn stigning till

Sid 63

höjden iakttagas hvilken höjd nedspränges till 3 alnars djup så att stupningen från sjön efter verkställd nersprängning endast blifver 27 fot, hvilka fördelade på 450. alnars längd endast gör en stupning af 1 på 22. För öfrigt är nya linien alldeles plan, samt nära hälften kortare än nuvarande Landsvägen öfver fjället.

Första uppförsbacken	435.	1,7.	90,5.				
andra do	531.	1,6.	80,1.				
Milstens do	145.	1,9.	29,6.				
Utförsbacke	956.	1,8.	120,4				
Ny väg do	110	1,6	48,0.				
Upförs do	960.	1,6.	109,1				
Utförs do	484.	1,5	104,2				
Dito do	300.	1,7.	44,5.				
Mindre stupning	1320.	"	"				
	5,241.	1,5.	626,3.	2,710.	1,33.	27,0.	" 2531. 599,3.

74o) Galtryggen Landsvägen är anlagd härstädes öfver en liten klippa i flera svåra och hastiga krökar, hvilken utan särdeles kostnad kan förändras om ny väg anlägges i rät linia med Landsvägen åt öster vid första kröken och utgår i samma riktning öfver klippan rät fram till Landsvägen der kröken slutar och Landsvägen åter går i rak linie.

Denna klippa som endast är 35 aln. lång och från 3 till 5 alnar hög bortspränges till plan med öfriga marken.

Galtryggen	154.	1,10.	21,2	132.	0	0	- 22. 21,2.
------------	------	-------	------	------	---	---	-------------

Sid 64

75o) Slönsbackarne. Ny väg bör anläggas 303 alnar öster om Landsvägen i svackan som nedschacktas å höjden 2 alnar. Nya linien börjar och slutar vid backarnes början och slut.

385:	1,9:	59,8:=	360:	0	0	- 25: 26,8
------	------	--------	------	---	---	------------

76o) Sista utförsbacken vid Hemmanet Slön till Strömstad. Ny väg lägges norr om berget i svackan till jemn stupning

120:	1,10:	22,8.=	130:	1,18:	14,6=	+ 10 --- 8,2.
------	-------	--------	------	-------	-------	---------------

Från Strömstad på vägen till Svinesund finnes flera svåra backar närmast staden t.e. Sotarebacken med flere hvilka utan betydlig kostnad kunna kringgåas om ny väg lägges utmed Strömvattnet. Att icke Strömstads samhälle för längesedan vidtagit någon åtgärd, för att afhjelpa denna olägenhet till lättnad för trafiken nära inpå sjelfva staden, kan ej undgå den resandes uppmärksamhet.

Rörviksbacken krokig och brant är svårare att kunna afhjelpa till verklig fördel.

Stockholm i Januarii 1848

Fr: Sundler

Likheten med det af Patron Sundler förevisade concept, intyga

A. Carlsson Å?, V, A, Yllander

Dokument om arbetskostnad mm för omläggning av Svinesundsbackarna

Andra backar längre söderöver i länet skulle också läggas om.

Här finns flera utslag från Kungl. Maj:t om vägar i Bohuslän.

2 dokument om ersättning, som erhållits **för omläggning av vägen "från Strömstad genom Skee socken till**

Norske gränsen vid Tysslingemoen, som sträcker sig från sistnämnde ställe till en punkt midt på gården Håfve

Handlingarna är daterade **10 dec. 1881** av G.H.Sylvander respektive **12 mars 1883** av samme man.